

[Accueil](#)[Revenir à l'accueil](#)[Collection Mythologiae libri decem, Francfort, André Wechel, 1581](#)[Collection Mythologia, Francfort, 1581 - Livre VI](#)[item Mythologia, Francfort, 1581 - V, 13 : De Baccho](#)

Mythologia, Francfort, 1581 - V, 13 : De Baccho

Auteur(s) : Conti, Natale

Collection Mythologia, Francfort, 1581 - Livre X

Ce document a pour résumé :

[Mythologia, Francfort, 1581 - X \[53-54\] : De Baccho](#)

Collection Mythologia, Venise, 1567 - Livre V

Ce document est une version augmentée de :

[Mythologia, Venise, 1567 - V, 13 : De Baccho](#)

Collection Mythologie, Paris, 1627 - Livre V

[Mythologie, Paris, 1627 - V, 14 : De Bacchus](#) est une transformation de ce document

Collection Mythologie, Lyon, 1612 - Livre V

[Mythologie, Lyon, 1612 - V, 13 : De Bacchus](#) est une traduction de ce document

Informations sur la notice

Auteurs de la notice Équipe Mythologia

Mentions légales

- Fiche : Projet Mythologia (CRIMEL, URCA ; IUF) ; projet EMAN, Thalim (CNRS-ENS-Sorbonne Nouvelle). Licence Creative Commons Attribution - Partage à l'Identique 3.0 (CC BY-SA 3.0 FR)
- Images : Münchener DigitalisierungsZentrum (MDZ).

Présentation du document

Publication Francfort, André Wechel, 1581

Exemplaire Regensburg (Allemagne), Staatliche Bibliothek, 999/Hist.pol.1307

Formatin-8

langue(s)

- Grec ancien
- Latin

Paginationp. 476-513

Des dieux, des monstres et des humains

Entités mythologiques, historiques et religieuses [Bacchus](#)

Notice créée par [Équipe Mythologia](#) Notice créée le 28/12/2018 Dernière modification le 25/11/2024

quæ illi post ductam Ariadnam consecrata fuit, & à Nysa ciuitate, in qua regnauit. Alij maluerunt dictum fuisse Dionysum, quia mentem excitet: nam *δία* mentem appellant, *νύσσω* autem pungo significat, vt ait Ioannes Diaconus. Bacchus à furore dictus est: Bromius, à strepitu & clamore ebriosorum; Liber pater aut Lyæus, quod idem est, quia vinum liberius haustum à curis liberet, ac lantos faciat. Lenæus, à torcularibus; Nysæus, quia stimulus sit ad furorem; Dithyrambus, quia è duobus portis exierit, vel (vt alij sentiunt) quia in antro duas portas habente fuerit educatus: Bimater, quod eum Semele mater in utero, Iupiter illigatum femori vsque ad iustum pariendi tempus gestauerit. Fabulati sunt antiqui Bacchum fuisse Iouis femori afflatum, quia educatus sit in specu Neri montis, qui est apud Nysam clarissimam olim Indiæ ciuitatem, qui mōs Neros Ioui erat consecratus. Ignigena, quia natus sit è matris incendio; Bassareus, ab oppido Lydiæ Bassara, vbi præcipua religione colebatur, vel à Bassaride veste talari, qua in eius sacrificijs Bassarides Bacchus utebantur: Brisæus, à Brisa Lesbii promontorio, in quo colebatur, vel à Brisa pressorū vinaceorum massa, vel à *βρῆμια*, quod fremere ac vociferari significat; Iacchus, ab *ιαχία* clamor; Eleleus, quia furoris & bellorum sit aurot plerunque: nam utebantur hac voce *ελελε* in hymnis & pæanibus, quibus homines incitabant ad bellum. Thyoneus à matre Semele, quæ dicta fuit etiam *Θύων*, quam grauidā furentem introduxit Æschylus; Euan, quod ea voce uterentur diuinitus afflati; Nyctelius, quia per noctem vociferationis esset aurot; Euchius, quia large fundat, vel in cyathos in conuiujs, vel è torcularibus per vindemiam. Atque hæc ea sunt ferè, quæ de Baccho ab antiquis scriptoribus sunt tradita.

¶ Cū Thebanus fuerit Bacchus, & Penthei, Actæonis, Learchiq; infelicissimorum hominum affinis, vt ait Lucianus in Cœlio Deorum, patet illum hominem mortalem & mortaliū calamitatibus obnoxium fuisse. Quamuis Plutarchus in Pelopida & illum & Herculem ob virtutum præstantiam patiendi facultatem deposuisse scribit: *ὡσαύτως εἰ τὸ ποιοῦν τῆ γυναικὸς τῆ ἐν ὀνομαστικῆν. τὰ γὰρ πλεῖστα περὶ αὐτῶν τῶν τεκμηρίων. ὃ γὰρ ἐν ταῖς ἐκ μεταβολῆς ἀθανάτων γινόμενοι γινητοῖς ὁπάτρως λόγος τὸν εἶδὸν τῆτον ἀπελείπει δαίμοσι, ὡς περὶ Ἡρακλῆα καὶ Διόνυσον, ἐκ μεταβολῆς ἀφ' ἑτῆ τὸ θεῖον καὶ παῖδων*

cum tripudijs, quare Dionysus vocatus est ἰσόρχεις δαίμων, siue tripudij Deus, vt ait Lycophron :

δαίμων ἰσόρχεις, ἰσηλιός, φανστήριος.

Deus tripudij, Phigaleus, Phaufterius.

Nam ἰσχεῖν tri tripudiare significat: qui idem dictus est Phigaleus, quòd in Arcadia coleretur: & Phaufterius, quia lampades & lumina adhiberentur in huius sacrificijs. Fuit hic Deus in numerum Deorum reliquorum relatus ob ea quæ in genus humanum contulit beneficia, ob res præclarè gestas, ob discordias & cõtentiones à se compositas, ob ciuitates extructas, ob leges, quas dedit ciuitatibus, vt testatur Horatius libro secundo Epistolarum :

*Romulus, & Liber pater, & cum Castore Pollux,
Post ingentia facta, Deorum in templa recepti,
Dum terras hominumq; colunt genus, aspera bella
Componunt, agras assignant, oppida condunt.*

Agebantur huius Dei sacra à mulieribus, vt diximus, quòd illas habuisset socias in Indica expeditione: quæ dictæ sunt Bacchæ ab infantis clamoribus: currebant enim cum cædis & funalibus accensis per noctem, quibus utebantur in illis sacrificijs, atque erinibus pallis ita clamabant currentes: eu hee, quæ voces sunt bene ac feliciter præcautum. His postea vocibus in vnum compositis Euhærus Bacchus vocari cœpit: deinde Euhynus siue bonus filius, quia cum Gigâtes bellum Ioui intulissent, in leonem versus vnum eorum prior laniauert ac discerplerit. Ea re præclarè gesta Iupiter lætatus dicitur Dionysum Bonum filium vocasse. Lucianus in Dea Syria Osum, siue Dionysum apud Byblios Ægypti populos mortuum & humatum fuisse scribit, & anniuertarios lætus, ritusq; sacrorum in eius honore institutos. Atqui quòd & ipse & Hercules eandem patriam haberet diximus, & iisdem propè armis uterentur, & quòd pariter combusti sunt: quòd etiam declarauit ipse Sidonius Antipater in his carminibus:

ἀμφὲν δὲ σῆλιμα σιωτῆριμονες, ἑκίλα δὲ ὄπλα·

τιβροδε, λῆοντῆ· κύμβαλα δὲ, πλατᾶγη.

Ἦρον δὲ ἀμφροτῆροις χαλιπῆ θιόε. οἱ δὲ ἀπό γαῖνε

ἦλον ἰε ἀθανάτους ἰκ πυροε ἀμφρότῆροι.

Ambrosioq; columna. atq; arma simillima Viri q;

Cymbala clamori: pellem & Vterq; tulit,

Et

*Et graui ambobus Iuno Dea. adiuit Siterque
E terra ad superos, igne cremante, Deus.*

Multa huius Dei sacrificia multis in locis celebrabantur, quae & nominibus & ritibus & temporibus differabant: atque primi mortalium Phœnices Bacchi sacra instituerunt, quae postea Orpheus in Graeciam ad Thebanos detulit, in quibus lanianus fuit. Agebatur dies festus apud Athenienses, quo die Liberi patris cultum à Pegaso Eleutheriensi ex oraculo Delphico acceperunt, quae dicebantur Oschophoria, ut ait Pausanias in Atticis. Erat autem consuetudo, ut ait enarrator Nicandri, ut pueri pampinos manibus gestantes tributim è sacro Dionysi templo in facellum Palladis cognomento Scirrhadis cum precibus decurrerent. Celebrabantur & Trieterica in eius honorem, quia tertio anno ab Indica nauigatione reuertisset, quae agebantur per brumam, ut ait Ouidius in primo Fastorum

*Sacra corymbiferi celebrabat Gracia Bacchi,
Tertia qua solito tempore bruma refert.*

Horum sacrificiorum & tempus, & instrumenta, & habitum Baccharum demonstraui idem poeta lib. sexto Metamorphi

*Tempus erat, quo sacra solent Trieterica Bacchi
Sithonia celebrare nixi, nox conscia sacri:
Nocte sonat Rhodope tinnitibus aris acuti,
Nocte sua est egressa domo Regina, Desq;
Ritibus instruitur, furiali aequae accipit arma.
Vite caput tegitur, lateri ceruina sinistro
Vellera dependent, humero lenis incubat hasta.*

Nam his armis instructae cum vociferatione discurrentes eribus passis diuinare, ac res futuras praedecere credebantur. Epilexæ sacrificia, & certamen, & cantilenæ vocabantur, quae fiebant vindemiae tempore cum torcular exprimendis uuis esset inuentum apud Achaeanos, ut ait enarrator Aristophanis. Nam certabant inter calcandas uvas, quis citius plus musti exprimeret, & Bacchi laudes canebant inter calcandas, rogabantq; ut quam suauissima musta defluerent, cum agerentur haec in agris, Dionysia ibi simplici nomine dicebantur. Celebrabantur Lenæa praeterea in ciuitate Athenarum ineunte vere, quo tempore uina de faece eximebantur, tributaque fiebantur ab externis: quod certamen erat bibentium plerumq;

que, Bacchumque letitię autorem canentium, cuiusmodi carmina sunt illa Euripidis in Bacchis:

τιὸ πικρὸν ἔστιν ἀμπέλων δέντρον ἕρποτις.

οἶνος δὲ μὲν ἔστω, ἔκ τινος κύνερε,

ὣδ' ἄλλο παρπύον ὃδ' ἐν ἀνθρώποις ἔστι.

Oblivionem palmitem mals dedit.

Si vina tollas, & Venus statim perit,

Nec dulce quidquam restat hinc mortalibus.

Fuerunt & Phallica in Dionysi honorem instituta, quę apud Athenienses agebantur, apud quos primus Pegasus ille Eleutheriensis Bacchi cultum instituit in quibus cantabant quemadmodum Deus hic morbo Athenienses liberauit, & quemadmodum mulcorum bonorum author mortalibus extitit. Fama est enim quod Pegaso imagines Dionysi ex Eleutheris ciuitate Bœotię in Atticam regionem portante Athenienses Deum neglexerint, neque, ut mos erat, cum pompa acceperunt: quate Deus indignatus pudenda hominum morbo infestavit, qui erat illis grauissimus: tunc eis ab oraculo, quo pacto liberari possent, petentibus, responsum datum est solum esse remedium malorum omnium, si cum honore & pompa Deum recepissent: quod factum fuit. Ex ea re tum priuatim, tum publice lignea virilia thyrsis alligantes per eam solennitatem gestabant: fuit enim Phallus vocatum membrum virile. Alij Phallum ideo consecratum Dionysio putarunt, quia sit autor creditus generationis. Agebant Athenienses præterea Canephoria in honorem Dionysi, quod genus erat consuetudinis quale scribitur his verbis a Demarato in certaminib. Dionysiacis: κατὰ τὴν τῶν Διονυσίων ἱερῶν παρὰ τοῖς παλαιῶσι Ἀθηναίοις, αἱ θύγατρες παρδίνου, τότε πρῶτον ἡρώσασιν, ἡκανθόφραται. ἡ δὲ ἰε χρυσῷ καθαρῷ πεποιημένα τὰ κανῆ, ἐφ' ὧν ταῖς ἀπαρχαῖς ἀπίντων τῶν καρπῶν ἔτιθαι (sc. per festum Dionysi dicunt, qui apud antiquos Athenienses agebatur, virgines agiles, qua ad pubertatem accederent, tum primitiis canistros ferebant: qui canistri erant ex puro auro, in quib. erant frumentum omnium primitiis imposita. Quanquam non defuerunt qui non in honorem Dionysi, sed Dianę, Canephoria instituta crediderint, cum dicerent virgines nobiles per ea sacra canistros earum rerum quas pulchriores acu laborassent, plenos Dianę consecrate solitas, atque ita significasse se prioris

vitzæ

vitæ virginitatisq; pertæsas, cupere exautorari, ut asseruit Do-
 rotheus Sydonius. quæ facta celebrabantur, ut quidam volue-
 runt, sub finem mensis Aprilis. Fuerunt & Apaturia Dionysio
 consecrata, quorum initium & causa huiusmodi fuisse perhi-
 betur à Charide in Cathena. cum bellum exortum esset inter
 Athenienses & Bœotos, Xanthius Bœotus Thimæte Athenien-
 sium Imperatorem ad singulare certamē prouocauit, quo de-
 bellato Melanthus Messenius postea illi in id imperium succes-
 sit, qui peregrinus fuit, & à Periclymene Nelei erat oriundus.
 His igitur singulari certamine dimicantibus quidam à tergo
 Xanthij nigra pelle capræ indutus apparuit: tunc ille iniuriam
 sibi fieri inquit, cum ad singulare certamen cum socio accede-
 ret: ac dum respiciens conuertitur, ab aduersario dolo ceditur.
 cum verò Dionysius creditus sit, quem pelle capræ indutum ap-
 paruisse aurumâr, dies festi fuerunt in eius honorem ab Athe-
 niensibus mense Octobri instituti. Celebrabantur per hos dies
 Apaturia sic dicta à decipiendo: quorum dierum primus Dor-
 pia dicebatur, quia vespertino tempore conuenirent in vnum
 locum, qui essent eiusdem tribus, & vnâ conuiuium pararent.
 Secundum dixerunt Anarthysim, quod eo die victimæ im-
 molarentur: nam & Ioui tribuli, & Palladi sacrificabât. & ἀναρ-
 πύω sursum traho significat, & sacrifico, quia immolantes vi-
 ctimanum iugularum colla sursum conuerterent. Tertius
 dies dictus fuit Cureotis, quo die iuvenes mares ac puellæ no-
 mina dare consueuerunt, ut in tribus ascriberentur. Alij quar-
 tum diem addiderunt, quem vocarunt Epibdam, ut scriptum
 reliquit Panyasis. Celebrabantur & Ambrosia vocata, qui dies
 erat mense Ianuario Dionysio sacer, quem etiam mensē
 Lenzonem vocarunt, quia per id tempus vina in ciuitatem
 importari essent solita: ac mensē nominarunt à Dionysio,
 quod is præisset torcularibus: vnde Lenxus etiam dictus est.
 Pithœgia verò, cum dolia relinirentur, fiebant, atque tunc o-
 mnibus præsentibus Dionysi munus in honorem Dionysi im-
 partiebant, quod commune erat amicorum symposium, ut
 scripsit Philochorus. Hæc eadem cum à Romanis celebraban-
 tur, dicta sunt Brumalia, cum Brumus dictus sit Bacchus. Fue-
 runt & Alscolia dicta apud Athenienses, quæ ita fiebant, ut ait
 Zetes in commentariis in Hesiodum: ἰγίντο δὲ τὰ ἀσκόλια
 καὶ οὐτως ἀσκόλις πεφνησμένους καὶ αὐτοῦ τοῦ πικλοῦ μαιεύει

τιθίντε κατὰ γῆς, ἐνὶ ποδὶ ἰφραλλοῦμοσι, ἀνωτορ τέταρτ' ἐφίροντο·
 καὶ ποδῶκι χροτολιθάνοντες ἐπὶ γλῶ' ἐπιπίου. τὸτο δὲ ἐπιπίου
 τιμῶντες τὸν αἰότουσι. ὁ γὰρ ἀσκόος δέριμα ἔνι τρέαγι· ὁ δὲ τρέα-
 ροὶ τὰς θπλὰς τῆς ἀμπέλου τρώγων, ἀναιμίτι ταύτην. *Fie-
 bant autem hoc pacto Ascolia: Vitres inflatos ventoque ple-
 mos humi deponentes altero pede insiliebant, atque super
 eis ferebantur: tum sapius labentes in terram decidebant.
 faciebant autem id in honorem Dionysi, quoniam Vter pel-
 lus est hircus, qui pampinos vitium comedens illis obest plu-
 rimum, quem tamen utrem quidam vino repleri solitum fu-
 isse crediderunt, ut traditum est à Menandro in libro de my-
 steriis, atque peritior vinum habebat præmium. Est enim hirc-
 cus animal maximè vitibus infestum, ut testantur illa carmina
 Eueni poetæ:*

κῆρ μα φάγης ἐπὶ πίρατ, ὅμοις δ' ἔτι κροποφρήσου
 ἕαρον ἐπιπείουσι σοὶ τρέαγε θυεμίσου.

*Rodas me licet ad stirpem, de palmite fundam
 Dulcia maltando vna sed hirce tibi.*

Agebantur hæc ipsa sacrificia apud Latinos etiam, quæ Asco-
 lia vocabantur, plurimumque conferte credebantur ad vinea-
 rum fertilitatem; quorum ritum ita præclarè expressit Virgi-
 lius libro secundo Georgicorum:

*Frigora nec tantum cana concreta pruina,
 Aut grauis incumbens scopulis arenibus aestus;
 Quantum illi nocere greges, durique venenum
 Dentis, & admorso signata in stirpe cicatrix.
 Non aliam ob culpam Baccho caper omnibus aris
 Caditur, & veteres inuenit proscenia ludis:
 Præmiaq; ingentes pagos & compita circum
 Theseda posuere, atque inter pocula lati
 Mollibus in pratis vinctos saliere per Vitret.
 Nec non Ausonij Troia gens missa coloni
 Versibus incomptis ludunt, risuque soluto,
 Oraque corticibus sumunt horrenda canatis;
 Et te Bacche vocant per carmina lata, tibi que
 Osilla ex alta suspendunt mollia pinna,
 Hinc omnis largo pubescit vinea factu,
 Complentur vallesque cana, saltusq; profundi,
 Et quocumque Deus circum caput egit honestum.*

Erge

Ergo rite suum Baccho dicemus honorem

Carminibus patris, lanceisque & liba feremus.

Proponebantur autem praemia illis qui sapientius super vites saltarent: deinde Bacchi statua cum carminibus inconcinne ebriorum mote compositis in eius laudes patrio idiomate singularium nationum circumferebatur circa vineas: quae res plurimum ad fertilitatem conferre putabatur. atque ij qui ista faciebant, personas sumebant e corticibus arborum, & vini faece aliquando perungebantur, ne cognosci possent, quia multa ridicula, multa parum decora, multa turpia & pudore plena dicebant, quae sine personis dicere omnino puduisset. deinde vineis lustratis ad altare Bacchi, unde discesserant, redeuntes, sacras victimas in lancibus offerebant, & comburebant. deinde altissimis arboribus imagines quaedam modo fictiles, modo ligneas, Baccho sacras & illi similes appendebant, quas a parvitate oris dicebant oscilla, ut longissimum possent prospicere, quia vineis conferre putabantur. His ita actis in convivium, & e convivio domum discedebant: quae omnia prope in superioribus carminibus Virgilij continentur. Caedebantur hirci plerumque in Bacchi sacrificiis, ut ait Euripides in Bacchis hoc modo, ἀγέθων αἶμα τραγέκτονον: perquirens sanguinem caesi hirci. quamvis scribit Herodotus in Euterpe in quadam solennitate, quae Dorpia dicebatur, Aegyptios singulos ante portas privatarum domorum sues iugulare solidos in honorem Bacchi, ita vero scribit: τῷ δὲ Διονύσῳ τῆς ἑρπῆς τῆς Δορπῆς, χεῖρας ἀπὸ τῶν θυρίων σπράξαι ἰσχυρῶς, διδοῖ ἀπὸ φηριδίου τὸν χεῖρον αὐτῷ τῷ ἀπιδεμῖῳ τῶν σφρωτίων. τῷ δὲ ἄλλῳ ἀνάγκη ἑρπῆς τῷ Διονύσῳ αἰγυπῆσιοι, πλὴν χεῖρων, κατὰ ταῦτα χεῖρας πάντα ἔλθουσι. ἀπὸ δὲ φημῶν ἄλλῃ σφῆρι ἔτι ἰδρυμένα ὄσον τὰ πηχυαῖα ἀγάλματα ἰδρυόμενα, τὰ πῦρι φέρονται κατὰ κώμας τὰ γυναικῶν ἰδρυόντων τὸ αἰδοῖον, ἢ πημῶν τῶν ἰλαστον ἐν τῷ ἄλλῳ σώματος προσηγῆται δὲ αὐλός, αἱ δὲ ἰπυπυ ἀνέδυσται τὸν Διόνυσον. Dionysos die solennitatis Dorpia. suem ante fores singulis iugulantes reddunt subulco illi qui attulerat ipsum suem, atque aliam solennitatem sine suis in honorem Dionysii agunt Aegyptij eodem prope ritu, quo Graci at proballi res alias illi excogitarunt, imagines scilicet embisi magnitudinis, quas circumferunt mulieres per agros, cum virile in embisum reliquo corpore non multo minus pinct. Prace-

dit autem tibia, atq; illa Dionysum cantantes sequuntur.
 Cum verò multa impura facinora Orgionum, factorumque Bacchanaliorum simulatione committerentur, Pentheus Agaves & Echionis filius Rex Thebanorù eo tempore conatus est pro viribus tantum turpitudinis euertere: sed cum periculosum sit regibus inueteratam lasciuiam & auitam aliquam intemperantiam vno die velle obliterare; cum nihil repentinum æquo animo natura patiatur, paulatimque delenda sint, quæ minimè conueniunt; proditum est in fabulis Bacchas in pardales fuisse à Baccho mutatas, & Pentheum in taurum, qui fuit ab illis vnguibus discerptus, vt lusimus in nostro libro 4. Venationum:

*Denique Thebarum populos peruenit, & omnes
 Occurrunt matres Cadmeides, impius vnus
 Inuentus Penthem: captus formidine patris
 Imperat hic sociis hunc arctum nectore Vinculis.
 Inuasere Deum multi, multique sequentes
 Percutiunt saxis matres, rapiuntq; coronas
 Compositas hedera ramis, & cuncta profanant.
 Tum pater immanem te fecit Penthea taurum:
 Pardalus in speciem matres mutauit, & illas
 Vnguis horrendis, & dentibus arinat acutis.
 Discerpere fera taurum, regemq; profanum,
 Esse Dei quoniam sic illis visa voluntas.*

Alij dixerunt illum vexasse contumeliis Liberum patrem, & alia fecisse insolenter, atque vt sceminarum occulta sacra intueretur, arborem, qua erant transituræ, ascendisse: quod cum illæ cognouissent, eum discerperunt. deinde ex oraculo arbori inuentæ diuini honores habiti sunt, & duo signa Liberi patris suspensa: vnum Lysium, alterum Baccheum vocarunt. mox ibi templum fuit cum iis signis extractum. At verò Euripides in Bacchis non in pardales mutatas Bacchas facit, sed Cadmi filias, sororesque Semeles, quæ Dionysum educauerant, Pentheum discerpisse scribit, qui etiam commemorat quas corporis partes singulæ abstulerint. Alij dixerunt cæsum fuisse à matre & à sororibus, quia aper illis visus sit cum sacra sperneret. Fuerunt qui dixerint Lycurgum præterea cum sacra Liberi patris spreuisset, cæcum factum fuisse à Ioue, at non à Dionysio: quippe cum non minus Iupiter, quàm quiuus Deorum,

ad quem illa sacrificia pertinerent, esset vindex vel contemptæ
vel etiam neglectæ religionis. atque de Lycurgi supplicio ita
scripsit Homerus libro 8. Iliadis:

ὤδ' ἔτι γὰρ ὤδ' ἀρούαυτος ἦδ' ἀκροφύλλος Λυκίργος
 δ' ἴω ἴω, ὅς ῥα θεοῖσιν ἰσχυραῖσιν ἐρίζου
 ἔε ποταμῶν ὀμίχλῃσι Διώνυσος τισὶ βλάσ
 εἴδ' ἔτι κατ' ἠγάθειον Κουαθήϊον. αἰ δ' ἄμα πῆσαι
 θύβλα χαμαὶ κατ' ἰχθυῖας ὑπ' ἀνδροφόνειο Λυκίργου,
 θεοῖσιν ἄρα φησὶ πλῆγ' αἰώνυσσε δι' ἀφροδίτης
 δ' ὄσσε ἀλὶς περὶ κῦμα· ὅντι δ' ὑπὸ δ' ἴατο κόλασθ
 δ' ἔδ' ἴατο· κρατὶ γὰρ ἔχε τρέμος ἀνδρὶς ὀμοκλή.
 τῶ μιν ἴπαιτ' ὄδ' ὄσσε θεοῖσιν ῥῆα ζῶοντ' ὄ
 κελ μὴ τυφλὸν ἴθικα κρήνη παῖς.

*Nec diuturnus est ipse Dryantis semine natus
 Inde Lycurgus erat, superos ut temere caput.
 Qui quondam, ut Bacchi altrices furor egit, iniquè
 Collibus exagit at Nyssen undique, at illa
 Fuderunt omnes fugientes sacra, Lycurgus
 Ut voluit: Bacchus petiit mare, tum Thetis ipsum
 Accipit in gremium trepidantem, et multa timentem.
 Illum odere Dei felicia tempora vita
 Degentes: cacum fecit quem Iupiter ipse.*

Fuit autè Thraciæ Rex Lycurgus, ut ait Hor. in 2. lib. Carminis:

*Fas est beata coniugis additum
 Stellæ honorem, telluraque Penthes
 Dissecta non leni ruina,*

Thraciæ est exitium Lycurgi.

Nam fertur Bacchus, ut hic attigit Horatius, coronam, quam
sua vxor gestabat Ariadna, post Ariadnæ mortem ad sempi-
ternam eius memoriam inter stellas collocasse. quare ita scri-
psit Aranus in astronomicis:

αὐτὴ καί κ' ἔτι σίφαιος, τὸν ἀγαθὸν ἴθακος
 ἐπ' αὐτῆς ἰσχυραῖσιν ἀποχεμίνης Ἀριάδνης.
*Atque corona nitet, clarum inter sidera signum,
 Defuncta quam Bacchus ibi dedit esse Ariadna.*

Alij dicunt Lycurgum sibi cura amputasse, quia vites cæderet
in contemptum Bacchi. Diagondas Thebanus demum in nul-
las neque domesticas calamitates, neque publicas incurrit, qui,
ut testatur Cicero in secundo de Legibus, omnia nocturna

sacrificia, propter eorum turpitudines perpetua lege sustulit. Fuerunt autem res & miracula quę contingebant in sacrificiis illorum Deorum, quę homines ad illorum cultum religionemque impellebant. Nam scriptum reliquit Pausanias in Achaicis Liberi patris simulacrū, quod in diuisione prædæ Troianæ Eurypylo obrigit, quod in arca quadam includebatur, subito visum mentis inopes facere solitum omnes qui illud viderent. Neque illud sanè parua fuit admirationis quod accidebat in Elide, ut ait Pausanias in posterioribus Eliacis: quod tres lagenas vacuas per diem eius festum tres sacerdotes deponabant in templo præsentibus ciuibus & peregrinis, si qui adesse cuperent: mox foribus clausis & vel à sacerdotibus, vel ab aliis volentibus obfignatis suo cuiusque annulo, postero die cognitis signis ac reclusis foribus lagenas plenas vino suauissimo inueniebant. Dicitur Staphylus Bacchi fuisse filius, cuius proneptibus admiranda munera largitus fuit: nam cum Staphyli filiam Rhio compressisset: Apollo, illudque Staphylus tenuisset quod esset grauida, illam in arcam inclusit, & in mare deiecit. arca in Eubœam postmodo delata in spelunca quadam Anium peperit, quem ita è mærore nominauit. Hæc Apollo detulit in Delum, ut scripsit Semus Delius in rebus Deliacis. Hic Anius postea è Dorippe nymphea Spermo, OEno, & Elaidem suscepit, quibus Apollo concessit, ut quoties optarent vel vinum vel semina vel oleum caperent, pro suorum nominum significatione: quippe quod hæc ipsa nomina hoc significarent. Fuerunt præterea eiusdem Bacchi filij, & Hymenæus, & Thyoneus: atque Bacchus ex Ariadna Ceranaum, Tauropolim, Euanthen, Latramym, Thoantem, OEnopionem suscepit: Carmonem ex Alexitæa, qui venans ab apro fuit interfectus: è Chthonophyle Phliantem, qui fuit cum reliquis Argonautis: Natæum è Physcoa, qui primus honores Bacchi apud Elienses instituit. Herodotus in Euterpe Apollinem & Dianam ex Iside & Osiri, quem Liberum patrem esse diximus, natos esse scribit. Atq; multa fuerunt Bacchi cognomina, ut Deorum cæterorum, quibus de causis dictum est. Nam Hederæus Bacchus dictus est Acharnis, quia ibi primùm hedera fuit inuenta: & Cantor, quia cum Musis versaretur: & Seruator, Molanægis, Lysius, Pfilaneus, Leucanius, Lamptera. Dicitur est Dionysus à Dia insula vna è Cycladibus, quæ & Naxos vocabatur,

quæ

fuit in arborem mutatus, quam Græci cissum, Latini hederam vocant. Alij ad imitationem Bacchi id factum crediderunt, quod ille, cum esset puer, hedera & lauro coronatus incederet, ut ait Homerus in hymnis:

ἔπ' ἔτε φετιζισκι καὶ ὑλήντας ἐνύλας,
κιστῶ καὶ δάφνη πεπυκασμένε.

Temp quosq; ratum erat Sylvisq; errabat in altis

Οἰκιστῶ λαυρο ἀπὸ, hederā.

Atq; non solum initiantes, sed etiam coronæ sacrificantium, quibus caput vinciebantur, ad illius Dei imitationem bacchi dicitur sunt, ut testatur Nicander in libro linguarum, in his:

βάκχοισι κεφαλὰς περιανέειν ἐϊφαντε.

Tempora cinguntur bacchi florentibus illis.

Erat enim legibus sacrificiorum sancinum, ut coronaretur hedera quicumq; Baccho initiarentur, ut ait Dionysius in Cosmographia:

ἔρτυμέναι τε λείδαι κατὰ νόμον ἱερὰ βάκχου,
ἐπιθάμνω κιστῶν μιλαιμφύλοιο κορύμβοις
ἐνύλας· παταγῆς δὲ λιγύροισι ἔρτυνται ἠχή.

Concisa argenti, sed lex, Baccho sacra tempora ramis

Denuda pignora hederæ, ac pallente corymbo

Notissima: clamorque ingens consurgit ad auras.

Consueverunt Camaritzæ, quæ natio est Indicæ finitima, cum Bacchum ab Indica expeditione redeuntem humaniter accepissent, illum egregiè colere, cingulaque & hinnulorum pelles circa pectus habere, ut idem in his ait:

καὶ καμαριτῶν φύλαν μέγα, τοῖ ποτε βάκχου
ἰνδῶν ἐκ παλαιοῦ διδρυμέναι ἱερίωνων,
καὶ κατὰ Ληϊάων ἱερὸν χάρον ἐς ἠέτατο,
ζύματα καὶ νηβρίδας ἐπὶ στήθεσι βαλόντες,
ἰνὴν βάκχου λέγοντες.

Et Camaritarum genium ingens, Bacchus ab Indis

Hospitio rediens quibus est acceptus, sed illi

Lenarum statueret charum, quæ cingula, & vna

Damarum pelles posuerunt pectora circum,

Enæ Bacche frementes.

Nam Lenæ vocatæ sunt Nymphæ, quæ torcularibus præerant, ut fontibus Naiades. Celebrabantur autem Bacchi sacrificia

ἀποβαλόντες ἀλλὰ τῶν αἰθίων καὶ ἀγνότητων ἡσίσιν, αἱ δὲ τοῖς
 ὑπὸ τῶν φρονιμωτάτων καὶ παλαιωτάτων Ληγομένοις τεκμαί-
 ριθῶσι περὶ τῶν ταλικέτων. Eodē pacto *Ortius rationē huius com-*
menire inquit: nā cōiecturā plurimā relinqueῖda cen-
sui. Non. n. hīs qui nati sunt, immortalibus factis ex aliqua
mutatione, lex aut mos patris Deū hunc cōiungere patitur,
sicuti Herculem & Dionysum, qui ob virtutum suarū pra-
stantiam patiendi facultatem ac mortalitatem abiecerunt.
Sed unus est Apollo, quantum cōiecturā assequi possumus
ex hīs, qui & sempiterni, & nunquam geniti ab antiquiss-
imis & sapientissimis hominibus crediti sunt. Bacchus filius
 Semeles fuisse fingitur, quia vinum filius est vitis: nam Seme-
 le nuncupata est ἀπὸ τῆς σαφῆς τὰ μέλη, à concutiendis mem-
 bris scilicet, vel quòd arbor ipsa maximè cæterarum arborum
 membra, ramos scilicet, mollia & ventis facillè agitanda præ-
 beat: vel quòd vitis per vinum membra hominum inflectat
 ac regat. Iouis item filius dicebatur, quia innatus est vino-ca-
 lor quidam, & ab ipsa natura insitus: neque potest nisi in locis
 calidis, aut in moderato calore saltem, vitis nasci. Fingitur id-
 eo Semeles combustæ natus è cineribus, quia cineris natura
 eum inclusum calorem intra se, ac nescio quid pingue habeat,
 quod plurimum profit vitibus. Alij Iouis & Proserpinæ filium
 Bacchum esse dixerunt, quòd vitis, sicuti reliquorum omnium
 ferè, maximè principia terram, tanquā materiam, calorem, tan-
 quam artificem, esse arbitrentur. Iouis femori allutus fuisse di-
 citur, quia caloris maximè cupida sit vitis: neq; sine illo vivere
 potest, aut esse fructifera: quare per actiores hyemes vites com-
 plures moriuntur. Illum educasse Nymphæ dicuntur è matris
 cineribus excipientes, quoniam omnium arborum vitis est hu-
 midissima, cuius fructus si aquam modicè sortiatur, multo fit
 salubrior & crescit eodem tempore. Dicitur delatus in Ægy-
 ptum ob loci calorem, terræq; feracitatem, cuius loci similitu-
 dinem vitis requirit. Idem Deus pro bibentium ingenio alios
 facit audaciores, alios loquaces ac timidos tanquam foeminae:
 quare & mas & foemina creditus est. Hūc Mularum comitem
 censuerunt, quia vini calor excitet ingenium, nam & disertos
 & audaces & fortes faciunt meracioris pocula, vt nos lusimus
 in nostris Venationibus, vbi scribitur:

Bacche ferox hominum domitor, domitorq; ferarum,

Nec

*Nec solum Tanaiam gentemq; binominis Iſtæ,
Eſſontasq; ſinus, adq; littora terra. & quæ ſequuntur.*
Idē & nudus & ſemper iuuenis habitus fuit, quia patefaciat ſe-
creta. Comitabantur hunc Deum Cobali malefici & dolofi de-
mones, inter quos Acratus principē locū obtinebat: quoniam
multa ſunt, quæ ebrietatē ac immoderatū bibendi vīum con-
ſequuntur: loquacitas ſcilicet, & temeritas, rerū domesticarum
profuſio, impudentia, inimicitia, multaq; huiuſmodi incom-
moda cū clamore & ſtrepitu, quæ malos demones, & Cobalos,
& dolofos antiqui vocitarunt. Nam pleriq; mortales ſua vitia
Dijſiſ ſibi attribuenūt, velut ebrius Æſchylus ebrium Bacchum
introduxit in ſcenam, vt ſcripſit Chamæleon, quod tamen qui-
dam tribuerūt Epicharmo. ſic amore capti adulterium Veneri
attribuerunt atq; addixerunt, milites crudelitatem bellorum
Marti, reges rapuim regni vel paterni Ioui. Enimuero ex ipſa
ebrioſorū natura lynces, & tigres, & pardi, & pantheræ ſecta-
ti, & eius curruſ trahere dicebantur: nam harum ferarum in-
genium & immanitatem vinum immodicē bibentibus im-
primis, furioſosq; efficit. Fingebatur hic Deus hinnulorum
& caprarum pellibus indutus, quorum animalium alterum
effeminatam ebrioſorum naturam ſignificat, alterum infeſ-
tum eſt vitibus. Idcirco etiam à mulieribus ſacerdotibus ple-
runque colebatur, quòd ebrioſorum natura magis ſceminis,
quàm viris eſt ſimilis. Illæ thyriſis & coronis ex hedera in ſacri-
ficijs utebantur, & ſimilacis, & abietis, & quercus, quia illæ arbo-
res vites imitentur, ac nō infeſtæ natura ſunt vitibus. Quòd co-
lumnas ſuæ militiæ terminos in Oriente Bacchus poſuerit, id
verò videtur ad hiftoriam pertinere. Sed tamen & ad vitis per-
tinationem ſpectat, quæ prius in Ægypto nata ſit, & poſt-
ea in Orientis regiones delata. Cur verius ſit aliquando in leo-
nem, manifeſtum eſſe iudico. Cur laniatus fuit à Titanibus, ac
ſepultus deinde integer reuixit? hoc nihil aliud quàm planta-
tionem ſignificat: nam è ſingulis propaginibus caſis, vel ra-
mis vitium ſub terra ſemiſepultis integræ vites fertiles oriun-
tur. Dormiuit trientium apud Proſerpinā Bacchus, quoniam
ante id tempus cum vites non ſint feraces, dicuntur dormire
apud Proſerpinam, cum maximè in radices creſcant. Capite
fingebatur taurino & cornutus, quia ob eſt immoderatè bi-
bentibus, vel dicitur cornutus, quia prior boues iunxit, vel quia

fit vis solis penetrans. Hunc cum tripudijs colere soliti sunt antiqui ad titubantium & ebriosorum imitationem. Alij Dionysum Solem esse arbitrati sunt, vt Cererem Lunam, sicut testatur Virg. lib. 1. Georgicorum in his:

Ves o clarissima mundi

Lumina, labentem celo qua ducitur annum,

Liber & alma Ceres.

Et Orpheus in hymnis:

πρῶτος δ' ἐς φάος ἦλθε, αἰώνιος δ' ἐπεκλήθη,

ἔνθα δινῆται κατ' ἀπείρονα μακρὸν ὄλυμπον.

Primus it in lucem, ac Dionysus dicitur idem,

Immensum circa caelum quod voluitur altè.

Verùm id apertius carmen eiusdem poetae significauit, eundem esse scilicet Solem & Dionysum:

ἥλιος, ὃν Διόνυσον ἐπέκλησιν καλέουσι.

Sol clarus, Dionysum quem cognomine dicunt.

Et Eumolpus in Bacchicis carminibus:

ἀσπράῃ Διόνυσον ἐκτίνασι πυροπέν.

Flammiferos inter radios Dionysus Olympi.

Cui etiam nebridis pellem gestamen tribuerūt ob varietatem stellarum. Ad Solis igitur motus imitationem illum per tripudia coluerunt, significantes assidue vapores è terra extrahi, sursumque attolli, ex quibus deorsum postea per imbres delatos omnia genera plantarum & animalium aluntur. Hæc eadem causa fuit cur Phallus in sacrificijs Dionysij, tanquam patris generationis, cum pompa portaretur. Hunc è Ioue & Semele combusta natum arbitrati sunt, quia astra ignea esse putarunt, & ex ignis natura à Deo fabricata. Alij Proserpinam matrem tribuerunt, quòd sub terra latere putetur, vt ex ea videatur oriri. Huic cætera, quæ Baccho tributa fuisse diximus, iniunxerunt, propter vim modò caloris nimij, modò frigoris, modò ob temperiem, cum per illū cuncta gignatur. Hunc sepultum integrum reuiuiscere fabulantur ob annuarias caloris vicissitudines: quippe cum debilissimus aliquando existēs paulatim vires resumat, dum integer & validus fiat. Ægyptij tamen scriptores longè diuersa pleraque à Græcis litterarum monumentis tradiderunt: nam Bacchum, quem Osirim vocarūt, nutritum fuisse inquit in Nysa vrbe felicit Arabiæ, qui cum esset Iouis filius, & à patre & à loco nomen sortitus

ius

titus est postmodo apud Græcos. atque Nysa est urbs, de qua ita meminit poeta:

Ἰσι δὲ τὴν οὖν ἤρατον ἔρατ, ἀρβύρῳ λη,
 τὴν δὲ φαιτικῆς, καὶ δὲ ἀχιαντῶ ποταμῶν.

Alma, inaccessus Nysa est mont. floridam: ille

Haud procul Oceano, Phœnicum terra remota est.

Dicitur vitem inuenisse apud Nysam, & excogitauisse cultum eius fructus, deinde ceteros homines docuit vino uti. His addiderunt quod Osiris qui regnavit post Vulcanum in Ægypto, decreuit rebus Ægyptijs constitutis orbem terrarum peragraré, ac de hominibus omnibus non modò præsentibus, sed etiam posteris benemereri, docereque rationem frumenti & hordei & cultum vitium, cum sic fore arbitraretur ut cessarent à feritate, diuinosque honores ipse mereretur ab illis qui ad mitiorem dietam fuissent reuocati. illo consilio dicitur res Ægyptias instituisse, ac summam rerum tradidisse uxori, cui consultorem reliquit Mercurium: summum imperatorem regionis vniuersæ reliquit Herculem celebrem ob vires corporis, & affinitate coniunctum: Bulirim Phœnicie, Antæum Æthiopiæ ac Libyæ præfecit. Secum adduxit multas copias, & fratrem qui vocatus est Apollo à Græcis, inuentoré lauri plantæ, cum Osiris hederam etiam inuenisset, quæ illi sacra credita est, ut etiam Dionysio apud Græcos. Secuti sunt Osirim duo filij Anubis & Macedo, qui ad ostentandam fortitudinem insignia in armis usurpabát non ineptorum animalium ad audaciam. Nam Macedo in armorum insignibus gestabat prioré partem lupinæ Anubis pileum ad eandem formam. Secutus est & Pan, cuius magna erat apud Ægyptios existimatio, & Triptolemus & Maro, qui culturam agrorum & plantæ vitis ostentarent. Sic Osiris iter aggressus decreuit crines non tondere antequam in patriam rediisset, ex quo mansit postea cõsuetudo ut peregrinantes capillos nutrirent donec domum rediissent. His addit se Sarytos adiunxisse, cum venisset in Arabiam, & choros musicorum, inter quos nouem virgines fuerunt canendi peritæ, quæ Musæ à Græcis sunt vocatæ. Cæterum Osiris primum per Æthiopiã iter fecit, deinde per Arabiam apud mare Erythræum ad Indos vsq; & extremos fines continentis, vbi multas vrbes condidit, & Nysam in primis, vbi hederam plantauit, quod esset indicium eius peregrinationis, columnasque

erexit vbiq̄ue ad profectiois terminorum memoriam. Moꝝ
peruenit in Helleipontum & in Europam ac Thraciam, & Ly-
curgum repugnantem ijs quæ faceret, interemit; vbi etiam re-
liquit senescentem Maronem, qui Maroneam ciuitatem con-
didit, ac de suo nomine appellauit. Alterum filium Macedo-
nem reliquit regem illius regionis, quæ ab illo Macedonia
postmodo fuit appellata. Triptolemum reliquit in Attico so-
lo, qui omnes cultum agrorum ac vinearum doceret. denique
ob beneficia diuini honores illi sunt habiti, atq; is in Deorum
numerum est relatus. Ægyptijs visi sunt nugari illi Græci qui
natum esse Bacchum Thebis dixerunt è Semele & Ioue, quod
accidisse inquitunt, quia Orpheus in Ægyptum profectus cum
mysteria perdidicisset, quod esset amicus Cadmeis, à quibus
honoratus fuerat, gratificans Thebanis ea dicitur de Dionyso
confixisse. vulgus autem partim ob insciam, partim etiam
quia vellet Deum suum ciuem putari, quæ spectant ad eius or-
tum facile complexum est, & ad alias nationes trãsmisit. Huic
rei dicitur dedisse occasionẽ infans, qui natus est è filia Cadmi
Semele ex occulto coitu, quem dixerunt è Ioue fuisse concep-
tum: qui cum forma & ingenio præstitisse postea visus esset,
Orpheus peritus rerum omnium Osiridis, ritus & mores sa-
ctorum apud Græcos instituit, à quo & mythologi seu fabu-
larum scriptores & poetæ postmodo argumenta sumpserunt,
immutabilemque opinionem ad posteros de illo constitue-
runt. aiunt non vinum solùm à Dionyso inuentum fuisse, sed
etiam potum ex hordeo Zythum vocatum, qui parum dif-
fert odore à vino, quem docuit eas nationes, quarũ regio non
est vitium patiens. Primus omnium duxit triumphum, qui et-
iam cum mitra circa caput vsus fuisset, mansit postea consue-
tudo regibus, vt ad eius imitationẽ diademate vterentur. Cum
verò per triennium peregrinatus esset, ad eius temporis me-
moriã Bœoti & Thraces & reliqui Græci Trieterica sacra in-
stituerunt. Quidam tamen ex Ægyptijs longè diuersa ab his
quæ hactenus dicta sunt, de ortu Dionysi tradiderunt: aiunt
enim Ammonem regem partis Libyæ, qui Cœli filiam ac Sa-
turni sororem duxerat, cum viseret regionem, ad montes Ce-
taunios reperisse virginẽ forma egregia Amaltheam nomine,
cum qua congressus filium genuit, qui cum postea forma &
robore esset insignis, Dionylus fuit vocatus. Amaltheam con-
stituit

struit regiam propinqui loci, cuius loci figura cum esset cornu bouis similis, dictum est cornu Hesperidum. ob fertilitatem vero regionis, quae multiplices domesticorum fructuum arbores produceret, regio vocata est cornu Amaltheae. Ceterum Ammon veritus Rhae zelotypiam puerum in Nysam quandam urbem deferri curauit longè ab ijs locis distantem, quae erat in quadam insula à Tritone fluuio comprehensa, ad precipitem locum ubi fuerant angustiae quaedam, quas portas Nysae vocauit. Erat ibi regio peramœna, mollibus pratis distincta, locisque itriguis multis aquis lymphidis scatentibus abundabat, omni fructiferarum arborum genere confusus, cum multae etiam optimae vites sponte nascerentur. afflabatur locus multis amœnissimis ac saluberrimis ventis, quare incolae longissima aetate fruebantur, cum regionis ingressus multis condensis altisq; arboribus sepiretur, & vallibus latis profundis, ita ut sol non facile posset penetrare, ac vix lumen ipsius solis ad omnes accessus fontes fuerunt dulcium aquarum, cum semper virentes & odotiferae arbores multae essent, & suaves flotes, & variarum animi cantus. atque ut vno verbo concludam, nihil profus ad absolutam voluptatem habitantium ibi desiderari poterat. Illic ubi Ammon accessisset, filium alendum dicitur dedisse Nysae vni filiarum Aristaei, cuius tutorem instituit ipsum Aristaeum virum prudentia, omnique genere disciplinarum praestantem. at Palladem praefecit deuitandis insidijs nouercae, quae paulo antè ad fluuium Tritonem è terra edita visa Tritonia fuit appellata. Enimuero cum Rhea postea virtutem & gloriam Dionysi priuigni ubique celebrari audiuisset, irata est Ammoni, Dionysumque omni arte procurauit capere; quod cum facere, nequiuisset, reliquit Ammonem, & ad fratres Titanes confugit, apud Saturnumque fratrem habitare decreuit. Persuasit etiam Saturno ut cum caeteris bellum aduersus Ammonem susciperet, quod factitatum est. Ammonem inquit annonae penuria laborantem in Cretam necessario confugisse, duxisseque filiam vnius Curetum tunc imperantium Cretam nomine, atque insulam prius Ideam nominatam ab vxore Cretam vocasse. Saturnus occupatis à felocis Ammonis, cum nimis acerbè imperare visus esset, magnum odium subditorum in se concitauit, nec ita multo post cum magnis copijs comparatis aduersus Nysam & Dionysum militauit.

Dionysus audita fuga paterna & Titanum in se expeditione multos milites à Nyssa collegit, & inter hos ducentos pedites robore, benevolentia erga ipsum, & officijs præstantes. his accesserunt collectitiæ copię à Libya, & magna manus Amazonum, quæ etiam eo libentius aduentarunt, quòd intelligebant se Palladem rerum militarium studiosam sociam belli esse habituras. Sic maritimi summus imperator Dionysus, feminarum Pallas ductabat exercitum. Inito prælio multis vtrinque cadentibus. Saturnus vulneratus est, ac victoria fuit penes Dionysum, cuius præclara virtus illo die præcipuè enituit. Titanes fuga se seruarunt in loca Ammonis, quos per deditionem postea captos libertati restituit, optionemque dedit an secum vellet militare vel abire, qui omnes secum militarunt, ac Dionysum tanquam Deum salubrem coluerunt. Aiunt expeditionem aduersus Saturnum fuisse susceptam militantibus vnà nobilissimis Nyseis qui Sileni sunt vocati, cum primus qui regnavit Nyssæ, Silenus nominaretur. in itinere multa monstra domuit, desertasque regiones colonis repleuit. Saturnus Dionysi copijs auditis urbem succendit, abductaque secum Rhea & quibusdam amicis per obscuritatem noctis ex urbe diffugit. Sed cum in custodias vbique distributas incidissent, venissentque in potestatem Dionysi, non modò nihil inhumanum passi sunt, sed etiam vltro inuitati vt pro paterna charitate in posterum cum ipso vnà viuerent, omnem debitam reuerentiam ob coniunctionem sanguinis consecuturi. Sed cum denuo Titanes clam arma parassent, ab eodem victi pugna ad vnum sunt trucidati. Hæc ab Ægyptijs & alia pleraque memoriæ prodita sunt de Dionysio. Quidam etiam dixerunt illum à Ioue ac Cerere natum esse, & disceptum à terrigenis & coctum, sed à Cerere compactis membris rursus iuuenem reuixisse, quæ certè omnia spectant ad culturam vitis & vini expressionem. dicunt enim illud significare à terra & imbri capere incrementum, vinumque ex expulso racemo producere. à Terrigenis iuuenem conuelli, est nimirum ab agricolis transplantari, cum terra sit Ceres, quæ ramis denuo dat vitam. coctionem addiderunt, quia plerumque vinum coquunt, quo pacto magis seruetur, vt inquit Diodorus Siculus in historijs libro 3. Alij duplicem eius ortum tradiderunt, quia vel ante diluuium hæc planta floruerit, & cum per diluuium Deucalionis appareret extincta, mox repullularit.

Alij

alij tres fuisse Dionysos aiunt variis temporibus, quibus fingulis proprias res gestas tribuerunt: alij vnum, qui omnia fecerit praedicta, & vinum & ficus inuenerit, quem barbatum esse dixerunt: atque illi primum fuisse Indum vitis & ficus autorem, secundum Iouis & Proserpinæ vel Cereris, qui prior boues a tatio subiecerit, cum prius manibus homines terram colerēt, quate etiam cornua tribuerunt eius statuis. Sic autem de eius ortu breuiter Homerus ait hymnicus:

εἰ μὲν γὰρ ἀρακάνω σ', εἰ δ' ἰχίροι ἠτιμολογή
 φασ', εἰ δ' οὐ Νάϊω Δίον γένος εἰραφιῶτα·
 εἰ δὲ σ' ἐπ' Ἀλφειῶ ποταμῶ βαυδισήσασσι
 ἔλει δ' οὐ θήρῃσι ἀναξ' οἱ λίγυσι γένεσθαι·
 ἰδυδόμενοι, οἱ δ' ἔτι κτε πατὴρ ἀνδρῶν τε θιῶν τε,
 πρὶν ἂν ἐπ' ἀπρώπων, κρύπτων Λυκώλατος Ἡρώ.
 ἔστι δὲ τὴ Νύση ἀβρατοῦ ὄρος, ἀπείον ὕλη,
 σκαλὲ σπηκῆς, χαλδὸν Λιγυπῆσι βόσων.

*Hi Naxum, hi Dracaniumque ferunt, illi Icaron esse
 Ventosam patriam tibi magno vitisfatori:*

Illate natum esse Alphei ad fluminis undam,

At alij Thebi falso dixerunt, sed ipse

*Protulit in lucem te hominum sator atque Deorum,
 Iunonemque latens, mortalesque, oculis te.*

Altum, inaccessus Nysa mons est, ibi sylua

Non procul Aegyptis est, procul à Phanicibus agris.

At de Dionysio tot dicta sunt, nunc de Cerere dicamus.

De Cerere. CAP. XIII.

CEREREM Saturni & Opis filiam, sororemque Plutonis, & Iouis & Iunonis fuisse memorix prodidit ita Hesiodus in Theogonia:

Ῥέα δ' αὖθις ἐκόντω τέκε Φαιδιματέκνα,

Ἄστειον, ἀήκτεα, καὶ Ἡρώ χρυσοπέδιλον,

Ἰφθυίαν τ' Ἀϊδωνός ὑπὸ χροῖ δώματα ταίη.

Hinc Rheaprogeniuit Saturno pignora clara,

Iunonem, & Vestam, Cererem, qui que imperat umbris

Plutonem fortem, sub terris cui domus alta est.

Hæc Dea cum pulcherrima esset, Iupiter, qui nullum stuprum, nullamque turpitudinem vel domesticam deuitauit, captus fuit sororis desiderio, eamque compressit, ex quo nata est Proserpina, ut testatur in his idem;

cum cymbalis & strepitu quocunque incederet, qui in curtu à lyncibus tracto vehabatur, ut ait Ouid. lib. 4. Metamorph.

tu bilingum pilleu insignia franis

*Colla premis lyncum: Baccha, Satyriq; sequuntur,
Quisque senex ferula titubantes ebrius artus
sustinet.*

Circa hunc lynces, & tigres, & pantheræ esse consueverunt, ut ait idem poeta in lib. tertio:

*Ipse racemiferis frontem circumdatus Vitis
Pampineis agit, ac velatam frondibus hastam:
Quem circa tigres, simulatraq; inania lyncum,
Pillarumq; iacent fera corpora pantherarum.*

Fuit socius Bacchi Lusius, à quo vocata est Lusitania. aiunt Bacchum truculentas feras circa se semper habere solitum, cum pellem etiam pardali semper gestaret, unde dicebatur Bryseus: cuius inter comites fuit Acratus genius. atq; cum Panas & Satyros comites Indiæ expeditionis habuisset, subacta India atque deuicta Iberia, ut ait Sefosthenes in rebus Ibericis, Panalocis præfecit, qui regionem de se Paniam vocauit, ac mox iuniores Hispaniam dixerunt. Nam & Virg. lib. 6. hunc inquit in curtu à tigribus tracto vehi solitum, & pro habenis, lorisque, teneris pampinis uti, ut patet ex his:

*Nec quis pampineis victor iuga flectit habenis
Liber, agens celsa Nysa de vertice tigres.*

Et Ouidius libro primo de Arte:

*Iam Deus in currum, quem summum texerat Vitis,
Tigribus adiunctis aurea lora dabat.*

Consuevit & pro sceptro thyrsum gestare, quæ hasta erat frondibus vitium aut hederæ aliquando iuuuiter ornata: & cerui pellem, quam nebrida vocabant, ut scripsit Euripides in Bacchus

*πρωτες δὲ οὐρανὸς τῶν δὲ γῆς ἠ' ἄλκιδος
ἀνωλόλυξα, νεβρίδα ἰξάσατο χροός,
θύρσοι τε δ' ἐς εἶς χῆρα κίονος βίλας.*

*Thebaicq; prima: Urbem aditus Græcia,
Ibi fremuitq; pelle sumptæ nebrida,
Hederaq; thyrsum tradidit illo tempore.*

Atque sacrificantes ramos abiegnos gestabant, cum illi abies in coronas esset sacrata, ut Xenophanes ait in Salibus:

ἐν σιφάτις

ἐπεί

Iano, pellicumq; numerus in dies cresceret, dicitur è cœlo descendisse, seque in anum mutasse, ac persuasisse Semelæ vt Iouem per Stygiam paludem iurare compelleret, quòd is esset sibi munus, quod vellet, concessurus: fore enim pulcherrimum spectaculum, si Iupiter cum maiestate ad eam accessisset, dicebat: eamque tum demum se à Ioue compressam fuisse posse gloriari. cum igitur iurasset Iupiter se concessurum sine nomine quidquid peteret, illa petiuit vt talis ad se adiret, qualis ad Iunonem accedere solebat. Verùm cum ipsa esset mortalis, vim fulminis sustinere non potuit, quare continuò, vt dicitur, in cinerem est conuersa, cum octauum iam mensem fortus expleuisset. Id explicauit ita Ouid. in lib. 3. Metamorph.

rogat illa Iouem sine nomine munus.

*Cui Deus, elige, ait: nullam patiere repulsam:
Quoq; magis credas, Stygiæ quoq; conscia sunt o
Numina torrentis: timor, & Deus ille Deorum est.
Lat a malo, nimiumq; potens, perituræq; amanti
Obsequio Semelæ, Qualem Saturnia, dixit,
Te solet amplecti, Veneris cum fœdus initis;
Da mihi te talem, corpus mortale tumultus
Non tulit aërios, doniq; in galibus arsit.*

Non desuerunt tamen qui insulsam causam attulerint, cur Semelæ igne cœlesti conflagrarit: quia Iupiter scilicet iratus fuerit, quòd iurare per Stygiam paludem rogaretur, ac in illam fulmen cõtortferit. Alij flagrasse Semelæ igne cœlesti inquit, quia cum diceretur cum Ioue congressa, illa negauerit, quod indignè tulit Iupiter, & in eam fulmen iaculatus est, vt ait Euripides in Bacchis in his:

*ἰκάντος εἰς αἶ φησι Διόνυσος θεῶν
ἰκάντος ἐν μηρῶ ποτ' ἐρράσθη Διός
εἰς ἰεπευρέτω λαμπράσι κισσαυτίαις
εὖ μιντερὸν, δῖον ὅτι γάμους ἐξέσπετο.
Ille & refert adesse Dionysum Deum:
Assutum ille olim femori & Iouis fuit:
Flammis & idem fulminis flammatus est
Cum matre, qua Iouis negauit nuptias.*

Alij dixerunt Semelæ Ioui quidem Liberum patrem peperisse, sed à Cadmo deprehensam cum puero recens nato coniectam in arcam fuisse ligneam, quæ fuit ad æstu maris ad fines

Oreatas (illud fuit oppidum Laconum) delata: sed ab indigenis aperta arca inuentam fuisse Semelen mortuam, sepultamque fuisse magnificè, at puerum educatum: vnde Oreatæ postea Brasie dicti sunt, sumpto nomine ab arca, cum hæc ætas sint æstus & agitationes maris, vt ait Nicander in primo linguatum Pingebatur Semele ab antiquis longioribus crinibus & supra longitudinem omnium cæterarum Dearum. Orpheus tamen in hymno quodam in Dionysum, Iouis & Proserpinæ filium putauit, vt est in eo versu:

εὐφραλ', εὐπολύφραλ', διότι καὶ περιστροφῆτε.

Persephonei prudens Iouis & de semine nate.

Idem in alio hymno quem scripsit in nomen *μισατ*, Isidis Ægyptiæ filium Dionysum appellat:

Σὺ σὴ μητρὶ θία μιλατη φέρω ἰσίδι σιμηῆ,
Λιγύπην παρὰ χυῦμα, σὺ ἀμφιπύλοισι τιθίωσας.

*Iside prudenti cum diua matre, fluentia ad
Ægypti, Nymphinῆ, sui nutricibus duc.*

Hunc Deam bimatrem vocarunt, nō quia duas habuerit matres, sed quod cum Semele mater arsisset, ex igne surreptus Iouis femori assutus fuerit, qui matris munere functus fuit, vt ait Ouid. in lib. 3. Metamorph.

Imperfectus adhuc infans genitrici ab aluo

Eripitur, patrioque tener. (sic credere dignum est)

Iussit ut femori, maternaque tempora complet.

Et Marcus Manilius lib. 2. rerum astronomicarum:

Atq; iterum patria nascentem corpore Bacchum.

Orpheus in hymno in Sabazium Dionysum inquit à Sabazio Iouis femori assutum fuisse: cum tamen alij Sabazium fuisse filium Bacchi inquant, alij Bacchum ipsum, alij alium dæmonem: de quo ita scribit Orpheus:

ἄλθῃ πάτιρ, κρόνῃ ἢ σαβάζῃ, κύνει δαῖμον,
ὅς Βάκχῳ διότι σονίριβρομνείρα φιώτῳ
μυρῶ ἰγυατὶρα φασε, ὅπως τιτυλισμῆος ἔλθῃ
Τμῶλεσις ἠγάθειν.

Andis magne pater Saturno nate Sabazii,

*Qui Bacchum horrifonū Dionysum, et adultus adiret
Frondosum Timalum, femori mira arte suasti.*

Vocatus fuit autem Dionysus, quia pupugerit Iouis femur eum natus esset cornutus, vt asserit Stesimbrotus, quāuis Aristode-

stode-

stodemus dictū maluerit, quia Iupiter pluuiam demiserit, cū
natus fuit. At Nonus in Dionysiācis illū vocat Dionysium, quia
Iupiter claudus esset cū illū assutum femori gestaret, vt patet
in his, & ab ipso Ioue gestum fuisse, & femori assutum :

λαβόντα κνήμῃσ' ἄρμῃσθε

πατρὸς ἰω ἐπίθηκ' ἐνὶ ποσσὶ μίλων τοκτοῖο,
κεκλήσκων Διόνυσον, ἰπὸ ποδὶ φόρτον ἀέρον
ἔτι χαλαίτοισ' κροσίδ' ἔσθ' ἰθρὶδὸς τι μικρῶν
εὐσεεσ' ὅτι γλώσσησ' τερακοσιδ' ἔσθ' ἰθρὶδὸς ἀκίβη.
ἐκὼν ἴδ' ἄρτι λέχωντος ἰφῆμισθ' εἰς ἀφρώτων,
ὅππῃ μιν ἰούδ' ἐν πατρὶ ἰρράφατο μὲν.

capient Atlantide cretus

*Hinc Bacchum, patri illum de nomine dixit
Mox Dionysum, quòd gestans hac pondera tanta
Poplite claudum h̄t Saturnium ipse granato.
Nanq, Syracusis soliti sunt dicere Nysum,
Claudum. Hic assutum, puerper natumq, vocatum
Tum fuit: ipse patens femori nanq, assuit illum.*

At verò Meleager non assutum fuisse femori Iouis arbitrans
est, sed ab ipsis Nymphis è cinetibus maternis statim ereptum
& educatum, cū ita scribat :

αἱ Νύμφαι τὸν Βάκχον, ὅτ' ἐκ πυρὸς ἤλασθ' ὁ κῦρος,
τίφασ' ὑπὲρ τέρφης ἄρτι κυλιόμενος.
τοῦτ' ἔκαστ' αὖ Νύμφαισ' βρόμιος φίλος. ἔνδ' ἔνι τ' ἄρρησ'
μίσγ' ὄσπ'ε, δέξῃ πῦρ ἴτι καϊόμενον.

*E cinere vt Bacchum Nympha cepere sorores,
Membra ique lametunt fonte perennis aqua,
Inultra amicitia est Nymphis. Si forte repellas,
Natum de flammis experiere Deum.*

A qua sententia videntur non magno opere dissentire & carmi-
na illa, quæ sunt in lib. 9. Dionysiācorū apud Demarchum, qui
scribit Dionysium ab Horis fuisse educatum, vt est in his :

τίς μιν ὑπὲρ κῦφ' ἄρτα θιγγάνης τοκτοῖο
σίμματα κιοτήντι λυχνίδ' ἔσθ' ἰθρὸν ἄρμα.
*Erexere illum diuino semine natum
Hora: mox hedera crimes cinxere corona.*

At suauissimus Euripides in Bacchis Iouem sibi femori assuisse
inquit his verbis :

ὅτι μὲν ὦ πυρὸς ἐξ ἀθανάτου Ζηνός
 ὅτι κἀν ἥρπασίην,
 τὰς ἀναβοήσας,
 ἰδ' ὦ λιθύραμβ', ἱμῶν
 ἄρσινά τάνδ' ἱβᾶθι μὲν αἶ.

*Cum femori igni ex immortalis Iupiter
 Partens arripuit eum,
 Ista ita locutus est:
 Veni o Dithyrambe, meum
 Masculum hunc in uterum veni.*

Fuisse verò Semelen apud Acheloum fluvium percussam fulmine, & à Dirce Acheloi filia susceptum Dionysium, antequam Iouis femori allueretur, ita idem significavit:

Ἀχιλῶν εὐχάτηρ *Achelos filia*
 ποτινί, τὴν πᾶρθην Δίρκε. *Verenda, pura Virgo Dirce.*
 εὐ γὰρ ἰν σάϊς ποτι παγαῖς *Tu enim tuis fontibus*
 τὸ αἶος ἱερί φος ἔλαβες. *Iouis cepisti infantulum.*

Memoriae prodidit Lucianus in Dialogis Deorum Dionysium statim natum fuisse deportatum à Mercurio in Nysam Arabix urbem Ægypto finitimam ad Nymphas educandum. At Orpheus in hymnis illum educatum fuisse in Ægypto significavit in his:

Αἰγυπίου παρὰ χυῖμα, σὺν ἀμφιπόλαισι τιθλώσας.
Fiumen ad Ægypti θηρὰ cum nutricibus ipsis.

Alij Hyadas fuisse Bacchi nutrices putarunt, ut ait in lib. 2. de Dijs Apollodorus Cyrenæicus, & Fast. lib. 5. Ouid. in his:

*Oramitant Tauri septem radiantia flammis,
 Nant aquas Hyadae Grains ab imbre vocat.
 Pars Bacchum nutrisse putat, pars credidit esse
 Tethyos has neptes, Oceanique senis.*

Paul. scribit in Achaicis, fuisse sermonē Patrensiū quòd Bacchus fuerit apud se educatus intra Mesatim oppidum, quod ἄρ; Panum insidijs propè fuerit circumuentus. Alij in Naxo nutritū fuisse inquit. Naxum enim Thraces per ducentos & amplius annos habitariūt. post exorta lue Cares è Larnia illuc migrarunt, quorum dux Naxius Polemonis filius in sulam de suo nomine nuncupavit. hic & post ipsum filius Leucippus, & post hunc Smardius nepos Naxijs impetavit. Smardio regnante ad huc Theseus Ariadnā è Creta adduxit, quā iussus est in somnis relin-

relin-

relinquere Dionysio, cum fabulatur Dionysum apud se nutritum Naxij, quam insulam etiam Dionysiadem quidam nuncuparunt. nam cum Iupiter infantem femori alluisset, tempusque partui maturum aduentasset, illum dicitur exemisisse in Naxo, dedisseque Philixæ & Coronidi & Clydæ nymphis editandum. At Sidonius Antipater hunc, sicut Herculem, Thebanum fuisse memorat in his carminibus:

*ἀμφότεροι ὄφρα, καὶ ἀμφότεροι πολέμαϊ,
καὶ τὴν ἑλπίδα θυρῶν ἴσους, ὁ δὲ ῥοπέλας.*

*Ambos Thebani, metuentique hostibus ambos,
Et Iouis hic Thyso, hic terribili ropalo est.*

Cui sententiæ assensit Cissusa fons ab indigenis vocatus, in quo nutrices dicuntur infantem in lucem editum abluisse, ut ait Plut. in Lyfandro. Lucianus in cōcilio Deorum & Bacchum fuisse Thebanum inquit, & matrem eius Syrophœnicem. Verum hæc locorum nutricumque differentia inde exorta est, quod varij fuerunt Bacchi: de quibus ita scripsit Cicero in tertio libro de Natura Deorum; Dionysos multos habemus: primum è Ioue & Proserpina natum: Secundum Nilo, qui Nyfam dicitur interemisisse: Tertium Caprio patre, cumq; regem Afiæ præfuisse dicunt; cuius Abazea sunt instituta: Quartum Ioue & Luna, cui facta Orphica putantur confici: Quintum Niso natum & Timone, à quo Trieterides constitutæ putantur. At de nullo horum propè fit mentio à poetis, nisi de Iouis & Semeies filio. Fuerunt qui dixerint statim natum Dionysum fuisse à Mercurio Iouis mandato in Eubœam ad Mactim Aristæi filiam portatum, quæ labra melle illi primum perunxit, eumque educandum cepit. quare nos ab Aristæo in Eubœa educatum fuisse scripsimus ita in 4. libr. nostrarum Venationû:

Puppis ad Eubœas currens allabitur oras:

*Ferunt Aristæus antrum hic coluisse, Virorum
Qui genus indocile, & venentum more ferarum
Glandibus, & baccis, pomis sylvestribus, & qua
Sylva tulit cultu nullius iussa coloni.
Edocuit primus teneras armenta per herbas
Pascere, & è quercu fumis pellentibus albas
Claudere apes & acno sub cortice primum olivum
Exprimere ex olea fructu, lac cogit idem,
Necesse hic Bacchum miræ densius amore,*

H

*Euboicas inter Nymphas, Dryadasq; puellas,
Aoniadasq; natus multos feliciter annos.*

Id verò cum sensisset Iuno, quòd Macris natum è pellice edu-
caret, Macrim ea vniuersa Eubœa relegauit, ne pellicis filius et-
iam in insula sibi sacra educaretur: quæ in Phœacum regionem
profugit, atque in antro duas portas habente illum educauit,
vt ait Apollon. in 4. Argon.

ἀντορυγὶ κέρη θαλαμητῶν ἰγτωσὶ θύνῳ
ἀντροῦ οὗ ἠραβείω. τὸ δὲ δὴ ποτὲ μάκριτ ἔταμος,
κέρη Ἀρισταίσιω μαλίφρονος, ὅς ῥα μαλιασίω
ἔρα, πολυκμητῶσι τ' ἀνδύρατο πῆρα ἰλαίης.
καίη δὲ πᾶ μ' πρῶτα διὸς Νυσῆϊον ἔα
εὐφροῖς ἰγτωσὶ Ἀφροδίτῃ, ὡ ἰνὶ κόλπῳ
δέξατο, καὶ μίλιτι ξυρὸν πῆρα χῆλας ἰδύσας,
ὅτι μιν ἄρμῆνε φέρω ἐκ πυρός. ἰδρακα δ' ἦρα,
καὶ ἰ χολωπαμίνα πῆρας ἰήλασεν ἴση.
ἢ δ' ἄρα τ' ἀσκήων ἰσῶ ἰνὶ ταλέθῳ ἀντροῦ
τάσαστο, καὶ πῆρα ἰδρα ἀδίσφατον ἰνὶ κίτῳ.

Atque thorus sponsa in sacro consternitur antro,

Macris Aristas coluit quod filia: alinum

Quis reperit, qui mella fauis liquentia presit.

Illu sinu primum Nyscia pignora cepit

Euboicos intra fines, melluq; liquore

Perfudit pueri primum sitientia labra,

Hunc ubi Mercurius de flammis sustulit, ecce

Perfensit Iuno, ac Eubœa absistere iussit.

Ait hac Phœacum procul hinc habitauit in antro,

Dimitiasq; dedit grandes cultoribus agri.

Oepheus in hymno in Hippam, illam fuisse Bacchi nutricem
significauit his verbis:

ἰππᾶν κικλήσκω βιάκχῃ τροφῶν, θιάθε κέρη.

Hippam cantamus forma praeante puellam,

Nutricem Bacchi.

Qui idem tamen in hymno in Nymphas, illas Bacchi nutrices
nominat, vt sensit etiam Homerus in hymno in Dionys.

ἐν τριφῶν ἠύκομοι Νύμφαι, πικρὰ πικτροῖς ἀτρακτοῖς

Ἀψαμφοῖσι κόλποισι καὶ οἱ δὲ κέως ἀτίταμοι.

Fulchritoma Nympha quem rege à patre recepitum

Nutriturq; suu carientia tunc sub antru.

Ouid.

Ouid. libr. 3. Metamorph. primum à matertera Ino educatum scribit, deinde Nymphis datum fuisse in his:

*Purtim illum primis Ino matertera cunis
Educat, inde datum Nympha Nysetides antris
Occulnere suis, lactisque alimenta dedere.*

Oppianus in Cynegeticis Ino, Autonoen, Agauen scribit fuisse Dionysi nutrices, cuius sententiam nos in libris nostrarum Venationum ita expressimus:

huic praeiuit Ino

*Vbera, formidans magnam Ionis altitonantis
Vtorem, pariterque timens hac Penthea Regem,
Penthea Echtonium, qui patris sacra profanus
Orgia spreuit, & hinc soluit pro crimine pœnas.
Hunc hedera texitramis, hunc textit Agave,
Autonoeque soror.*

Fabulati sunt præterea Nymphas illas, ad quas educandum Dionysum Mercurius in ciuitatem Nyfam detulit, fuisse à Libero patre ob acceptum lactis & educationis beneficium in stellas mutatas, & vocatas Hyadas, vt ait Apollodorus libro 3. Atque Arati enarrator ait vocatas fuisse Hyadas non à pluuia, vt crediderunt alij, sed à Baccho, qui vocatus est Hyes. Memoriae prodidit præterea Orpheus in hymno in Misen Bacchum eundem matrem ac foeminam fuisse creditum:

ἄρρητα γὰρ ἦν δαυ, διφυσή.

Faminae matrisque simul, gemina hinc natura.

Sed Ouid. 4. Metamorph. lib. hunc semper iuuenem esse contendit, cum ita scribat:

tibi enim inconsumpta inuenta est:

*Tu puer aeternus, tu formosissimus alto
Conspiceres caelo.*

Quidam quod barbam antiquitus nutritent, barbaturum putarunt, cum ab aliis imberbis fingeretur. alij duplicem naturam eius significarunt, siue potius ingenia duplicia bibentium, cum alios vinum faciat hilares, alios penè furiosos. Testatur Isidorus Dionysum eundem iuuenem & senem fuisse ab antiquis existimatum. quem tamen, quod esset imberbis, Euripides in Bacchis nominauit *εὐλύμερρον*, siue vultu muliebri, ac forma foemineæ, & lasciuum, & inquinatorem thoti, vt est in his carminibus:

H 3

τὸν ἐυλύμορφον ξίτον, ὅς ἐστὶ φέρει νόσον
καὶ τὸ γυναιξί, καὶ λέγει λυμαίνεσθαι.

*Cui forma fatina hospitem, agritudinem
Quis fatini nouam tulit, inquit, ans thoros.*

Hic Deus cum fuisset in caelum aliquando à Ioue portatus, & antequam Iouis femori assueretur, illum de caelo Iuno deiecit voluit, ut testatus est in his Euripides in Bacchis:

ἰπὶ τινὲρ περὶ ἐκ πυρός κεραυνῶν
ταύτ, αἷς ὀλυμπον φέρει φος ἀνήρα κνέον,
Ἡρα τινὲρ ἦεν ἄβη πλατὶ ἀπ' ἕραϊν.

*Exiit illum ex igne postquam fulminis,
Caesaque paruum Iupiter infantem tulit:
Caesolebat Iuno eum depellere.*

Cum verò aliquantulum Bacchus apud Nymphas adoleuisset, apud quas educatus fuerat, multas res admirabiles fecisse dicitur per Bacchas, ut est in his Euripidis carminibus:

ἴσασι δὲ λαοὶ πῶματος πίθος περὶ λῶν,
ἀκροὶσι δακτύλοισι διαμῶσαι χόρεια,
χαίλακτος ἱεμὲς ἔχον. καὶ δὲ κιστίνων
θύραων γλυκῆσαι μέλιτος ἰσάζον βοά.

*Alisq; potus ut cupido ceperat,
Terram secantes vnguib; summis statim
Riuos habuere lactu: atque rursus his
Fluxere mellis dulcis altè riuuli è Thyrsis.*

Admirabiles omnino erant res gestæ ipsarum Baccharum, quippe cum illæ vel terram virga percutientes dictæ sunt vini riuos è terra excitasse, & mel, & lac, & suaves liquores huiusmodi, ut est in his versibus:

θύρασι δὲ τίς λαοῖσ' ἱπαισος εἰς πίθησιν
ἔθορ δροσώδης ὕδατος ἄκποδ' ἀπ' αἰτῆς.
Ἐλθὲ δὲ γάρθῃσ' εἰς πέδον καθῆκα γῆς,
καὶ τῆσδε κρήνῃσ' ἱσάθησ' οἴνοσ' αἰός.

*Thyrsoq; capto percussit quadam petram,
Hinc lymphida vnda protinus fons exiit.
Dinet herant ut solum virga altera,
Fontem meri profudit inde mox Deus.*

His persimilia sunt illa miracula quæ puer fecisse dicitur Dionysus, quæ nos ita in libro Venationum quarto expressimus:

Hæc inter ferulam ludendo forte cecidit,

Et

*Et ferro lapides ille percussit eodem:
 Exiit dulcis Vini de Vulnere riuus.
 Hinc laceravit eum frustatim viscera tabo
 Insufficiente solum, canis albentia fetis
 Membraq; recit humis, rursus mirabile dictu,
 Divisa pecudis ceterunt membra repente,
 Et Virides herbas decerpfit pabula nota.
 Iam vaga per Vassas penetrarat plurima terras
 Fama Dei, qui multa Viris monstrabat, & Verbes
 Errando Virtute sua compleverat omnes.*

Fabulantur præterea Bacchum, ubi illum Iuno persequeretur, labore fessum itineris se quieti sub arborem quandam dedisse, atque Amphibarnam (id enim viperæ utrinque caput habenti nomen est, ut ait Nicauder in Theriacis) eius tibiā momordisse: tum excitatum Dionysum illam palmite vitis, qui fortè propinquus adiacebat, occidisse. Nam, ut sensit Demetrius Chlorus, id animal, neque ligno, neque vlla re alia, nisi ligno vitis, facile potest interfici. Istud illi contigisse aiunt, post vitem inventam, cum furorē à Iunone iniectō percitus orbem terratum peragraret. cum igitur in Ægyptum & in Syriam peruagaretur, illum primus omnium Proteus Rex Ægyptiorum fertur hospitio accepisse, mox ad Cybellam Phrygiæ urbem profectus, & à Rhea expiatus stola ab ea sumpta ceremonias Cybeles edoctus per Thraciam ad Indos contendit. Tum Lyangus Rex Edonotum qui iuxta fluvium Strymonem habitabant, illum contumelios affectit, cui Dionysus, cum euasisset, furorē iniicit. nam cum pampinos vitumque germen se exdere putaret, Dryantis filij cura obtruncavit, atque cum extremas quoque sui corporis partes abscidisset, respuit denique: atque ex oraculi responso ab Edonis ob sterilitatem agrorum in vincula coniectus, ab equis denique pro Dionysi voluntate laniatus fuit, ut scripsit Apollod. libr. 3. Fama est Alcithoen quoque Thebanam mulierem agrè ferentem diuinos honores Baccho tribui, cum magna sit plerumque inter ciues eiusdem ciuitatis inuidia & contemptus, cepisse illas detidere, quæ istud facerent. quare iratus Bacchus eam in vespertilionem mutauit, ac telas sociarum simulque ridentium in hederam & vites. Dicebantur Cobali dæmones immites & inhumani quidam, & Satyri, & Bacchæ, & Sileni ipsum comitari

sunt collocatæ: quas paucis exceptis proprijs nominibus cære passi sunt. Quæ fuerit harum Nympharum natura facile declarat sacrificiorum genus, quæ illis offerebantur: nam sicuti Dijs cœlestibus igne in sacris, & figuras, & lumina, & multa ad visum spectantia adhibuerunt, sicut aetereis numinibus musicos concentus, & odores, qui suauiter æra inficerent; sic in terrestrium & marinorum sacris, siue præfectorum Deorum aquis, illa addita sunt, quæ ad gustum pertinerent, & quæ essent solida: quippe cum illa crassiorem naturam significarent, ut dictum est. Omnium verò Deorum, ut summam dicam, qualis erat natura, tales & loci, & sacrificia, & cœremonia dicabantur, ex quibus facile possent cognosci. at de Nymphis satis, nunc de Baccho dicamus.

De Baccho.

CAP. XIII.

BACCHVS, quem Dionysum etiam vocarunt, è quibus parentibus ortus sit, diuersimodè fuerunt antiquorum poetarum opiniones. Nam Orpheus in hymno in Dionysum, Semeles illum filium dixit, & apud mare natum, hoc pacto:

ἀμφὶ δαίνοισιν τιμίλις ἱρικυδῖος υἱὸν
μνησόμεαι, ὡς ἰφάνη παρὰ θιν' ἄλος ἀτρυγίπαι.

*Te Dionyse pater canimus Semeles a proles,
Quem videre maris ventosi ad litora primum.*

Idem postea poeta in alio hymno Iouis & eiusdem Semeles filium inquit:

κισσοκόμῳ δαίνοισιν ἱρικυδῖος ἀρχαί' ἀείδαν,
Ζηνὸς καὶ τιμίλις ἱρικυδῖος ἀγλαῶν υἱόν.

*Comptum hederæ canimus Dionysum multa fremētum,
Et Iouis & Semeles claræ de sanguine prolem.*

Fuit autem mortalis Semele, & Cadmi filia, ut ait Euripides in Bacchis:

ἦ καὶ δαῖς παῖς τῶνδε θεῶν αἰὼν χθόνια
δαίνοσος, διττικτῆ ποδ' ἠκάδ' μου κέρη
τιμίλην λοχυθίης ἀσραπτηφέρου πυρί.

*Accedo Thebas Bacchus è Saturnio
Natus Ioue & Semele puella, filia
Cadmi edidit me olim ferenti fulmina.*

Fabulantur poete Iouem Semeles præstantissima forma captum, illam aliquando compressisse: quod cum grauiter ferret Iuno,

ἑπί τῃ ἐλάτῃ κυκλῖν περὶ δῶμα.

IN CORONAE

Consistunt abietes pulcherrami circa domum.

Nam hedera, & similax, & abies, & quercus erant arbores Baccho sacrae, quibus Thyades utebantur in sacris, ut est in his:

ἑπί δ' ἴσοτο κισίνῃ

πράνῃ, δρυὶ τε μίλακτι τ' ἀντιπέφῃ.

Hedera dederunt hac coronae crinibus,

Quercusq; similacisq; ovifera floribus. & illud:

ὦ τιμίλαε προσφοῖ θῆβαι,

ὦ Semeles altrices Thebae,

εἰσφαιῖ δὲ κισῶν.

coronemini hedera.

ἔρῃ τε ἔρῃ τε χλαυρῶν

cingite cingite Threntis

σμίλακι καὶ ἀκάρπῳ,

similaci fructifera,

καὶ ἀκατάρπῳ κισῶν δρυὸς

atque bacchemini quercus,

ὦ ἐλάταε κλάδοισι.

sive abietis cincta ramis.

Fuit illi facta pica ob garrulitatem ebriosorum, & ficus folia propter memoriam Sycae in illam arborem versa, & vitis ob Staphylae casum, quae ambae in arbores sui nominis mutatae sunt ab illo Deo, cum ενκη ficu, ac σταφυλην vitem significet. Fuit illi etiam nateisli corona non ingrata ob tarditatem ingenij ebriosorum, & draco inter reptilia fuit sacer Libero patri, ut ait Plutarchus in problem. Symposiacis. Huius Dei sacerdotes feminae plerumq; fuerunt, quae nunc ab insania Maenades: nunc ab impetu & furore Thyades, vel à Thya quae prima sacra Bacchi instituit: nunc ab intemperantia, motumq; prauitate, Bacchae vocabantur. Dictae sunt & Mimallones, quia Dionysium imitarentur: nam in montibus plerumq; versantes leones manibus secum adducebant, aliasq; feras: deinde iis crudis vescebantur: terramq; ferulis percipientes, aut saxa, cum sitirent, vinum, vel lac, vel mel scaterere faciebant: anguesq; habebant pro zonis comis implicitos. Huius Dei Satyros, & Silenos, & Lenas, & Nymphas, & Naiades, & Tityros sacerdotes fuisse inquit Strabo libro decimo. Dionysij res gestas conscripsit Diodorus libro quinto historiarum, & Orosius primo: cum Pegasus Eleutheriensis primus Liberi patris religionem Atheniensibus tradiderit, ut Perimander ait in libro secundo de sacrificiorum ritibus apud varias gentes. Fama est hunc in Nysa Arabiae felicis ciuitate imperasse, multaque humano generi utilia inuenisse. nam praeter vinum & mellis conficiendi rationem,

sacrificiorum ritus quoque inuenisse dicitur, ut scripsit Ouid. in 3. Fastorum:

Ante in nos ortum ara sine honore fuerunt

Liber, & in gelidis herba reperta facis.

Cum hic de omnibus nationibus bene meteti studeret, orbemque terrarum illa, quæ sciebat, docendo peragraret, Mercurium Trismegistum uxori consultorem, ac Herculem Aegypti præsidem reliquisse dicitur, Prometheoque primum ab Hercule locum dedit. mox Busriride Phœnicia, Antæo Libyæ præfectis, ipse coacto ex agricolis mulieribusque, exercitu ad Indos, & intima Asiæ loca penetravit. Deinde Indis, qui illum aspernabantur, & vniuersi orientis regionibus subiugatis, ad primum Oceani litus in montibus Indiæ non procul a Gange flumio columnas duas erexit, tanquam ad vltimas hominibus peruias oras ex parte Orientis penetrasset: de quibus columnis ita scripsit Dionysius in Situ orbis:

ἔτι δὲ τὴν καὶ τῆς Ἑλλάδος οὐκ ἐπιγενομένης Διονύσου

ἰσχυροῦς πνεύματος παρὰ ῥόδον ἢ κεραιῶν,

ἰδὲ δὴν ὑπατίοισιν ὁ ἐρεῖσιν, ἔτι δὲ τῆς γῆς

ἀδουκῶν ὑψῶν Νυσσαίων ἐπὶ πλατὺ μῶνα κυλίτῃ.

Hæc & Tychani Dionysi terra columnas

Monstrat ad Oceanum, atque extremi littora Ponti,

Montibus Indorum, quæ vasto gurgite Ganges

In mare se voluit, Nyssaam impellit & undam.

Testatur & Sidonius Antipater in eo camine columnas à Baccho in Oriente, ut in Occidente ab Hercule fuisse positas, cum inquit:

ἀμφὶ τὴν δὲ τῆς Ἑλλάδος σωτήριον, ἢ κεραιῶν δ' ὄπλα.

Arma eadem ambobus sunt termini & triq. columna.

Quod autem eò arma intulerit Dionysus, vniuersamque Indiã debellauerit, & vrbes orientis subegerit, ita innuit idem Dionysius:

αὐτὸς δ' ὅππότε φῦλα κελαικῶν ὠλισσοῦ ἰδῶν,

ἢ μαιδῶν ὄρεων ἰπέδησεν.

Ut genus Indorum nigrorum Marte feroci

Perdomuit, montes Emodoi scandit.

Fabulati sunt antiqui Sollacem Armeniæ fluum in Araxem stagnum influentem dictum fuisse Tigrim ab ea tigre, quam conscendens Dionysus Iunonis consilio furiosus traiecit, cum

manus

maria ac terras circumiens remedium affectus quæreret. nam cū Iupiter exoratus tigrim pro lintre misisset traiecturo, mox ad euentus memoriam fluium ita vocauit: quod tamen alij à Medo eius filio & Alpheibœæ factum fuisse maluerunt. Ac neque per Indiam solum, è qua post triennium redijt, sed mox per Libyam & Hispanias peruagatus est, mulieresque choreis & saltationibus indulgentes multas in castris habuit, ob quas non minùs quàm ob armorum reiq; militaris scientiam fuit ceber. Hic vbi Nysam florentissimã ciuitatem in India condidisset apud Indum fluium, ac postea in Diam insulã rebus Indicis compositis traiecisset, Ariadnam duxit. Hic Deus cū aliquando in Naxum nauigare iuberet nautas, atq; hi in alios locos illum asportarent, repente hederæ per remos serpebant, ac nauis nulla vi remorum loco dimoueri poterat. At Hom. in hymno quodam in Bacchum à piratis Tyrrhenis illū captum fuisse scribit, cū in litore maris peruagaretur. Illi hunc filium regis alicuius rati eum ligare voluerunt, sed cū à gubernatore reprehenderentur, illum minimè audientes & obiurgantes, nō modò ligauerunt, sed vt magno precio redimeret in suam patriam ipsorum captiuum asportare conati sunt, atq; statim vela intumescencia ventis tetenderunt, tum verò

οἷος μὲν πρώτιστα δελὴν ἀπὸ νῆα μίλαιναν
 τῶ ὄποιτι κιλάρυζ' εὐώδεις, ἔρηντο δ' ἔδμη
 ἀμφοσφενάται δὲ πρώτος λάβη πάντας ἰδόντας.
 αὐτίκα δ' ἀκρότα του παρὰ ἰσίου ἕξει ταύθην
 ἀμπιλοσ ἰδαυξί ἰδα κρητακρημῶντο δὲ πο. Μαί
 βίτρεις' ἀμφ' ἰσίου δὲ μέλας ἑλίσσεται κισσὸς
 ἀντίοι τιλατάων' χαρίεις δ' ἰπὶ κωρπὲς ὀρώρε
 πάντες δὲ καλμὶ σιφάνες ἴχην.

*Dulcia per nauim scatuerunt Vina repente,
 Mirus odor quorum surgebat: pallida membra
 Concussit nauis timor, & reuerentiã Diuim.
 Hinc illinc Velo in summo concernitur alit
 Vinea, qua multos fudit frondosa racemos
 Pendentis: hedera malum texere corymbis,
 Frondibus & nigris: scalmiq; habere coronat.*

Fuerunt qui dixerint mahum & remos, & antennã in serpentes fuisse versos, vt scripsit Demaratus in cestaminibus Dionysiacis. Ipse verò Dionysius leo factus ita omnes nautas, præter

ipsum gubernatorem, in fugam vertit, ut in delphinos versi, in mare statim desiliuerint. At non semel tantum hoc accidisse dicitur, ut cum nauigaret, vites & hederæ in nauibus repente sint exortæ, multaque alia plantarum sibi consecratarum genera: quippe cum nata sint etiam tum, cum puer à Nymphis in Eubœam traiceretur, ut nos iusimus in lib. 4 Venationum his versibus

*Cum medij nauis sulcaret tergora ponti,
Atq; ab utraq; pari distarent litore tractu,
Serpere caperunt hederæ tabulata uirentes,
Et smilax, arumq; comis frondescere adultis.*

Fabulati sunt præterea Bacchum trienniū apud Proserpinam dormiuisse, deinde excitatū choreis indulgisse cum Nymphis, ut ait Orpheus in hoc hymno:

*ἀμφιτῆ καλίῳ βᾶκχευ, χρόνιον λιόνυσον,
ἰγρόμιτον κύρατ ἀμα Νύμφαις ὑπλοκάμοισιν
ὅς περὰ πειροφένου ἱεροῖσι δόμοισι ἰαύων,
καί μιν ἰτρικτῆρα χρόνον βακχίην ἀγνοῖ.
αὐτὸς δ' ἠνίκα τὸν τρικτῆ πάλιν κώμον ἰγέρει,
εἰ ὑμῖσι τριπτικω σωῖ ὑζῶνοισι τειλίωται.*

*Terrestrem canimus Dionysum, & minima Bacchi,
Cum nymphis experrectum, quibus est comæ pulchra
Qui prope Persephonem sacri penetrabilis olim
Dormiuit Bacchi tempore tres segnistæ annos.
Ut tribus exactis conuiuia læta nouantur,
Ille sum repetit mox cum nutricibus hymnum.*

Hunc eundem Deum θεομοφῆρον, siue legislatorem, idē poeta appellauit, quia cum ab Indica expeditione in patriam post triennium reuertisset, domesticorum, & eorum quibus regnum commiserat, perfidiam expertus, elatos iam sceleratorum animos insolentia legum intregit, hostesque profligauit, & res imperij in meliorem statum, quam antea fuerant, perduxit. Fuit Dionysus etiam Osiris vocatus ab Ægyptijs, ut testatur Herodotus in Euterpe: θεὸς γὰρ δὲ ἕτερος αὐτοῦ ἀπαρτὶς ὁμοίως Ἀγυπτίῳ σίρειται, πλὴν ἰσίδος τε καὶ ὀσίριος, τὸν δὲ λέγουσιν ἄνω λέγονσι. Deo autem ipso non æquè omnes colunt Ægyptij, præter Isidem & Osirim, quem Dionysum esse inquirunt. Fama est Bacchum in eo bello quod aduersus Iouem Titanes gesserunt, fuisse ab illis discerptum, cuius cor palpitans

pitans ad Iouem Pallas detulit, ut ait Ifacius his verbis: αἰένουεν γάρ, τὸν καὶ Ζαγρεία καλέμινεν, ἰὸν Διὸς καὶ Περσεφόνης ὑπάρχοντα, μάλῃ δ' ἐν αἰετῶν ἐπαράσαν ἢ τῆς ἐγρέϊαν ἔτι παλομῆτιν ἀτήνγκν. *Dionysum enim illum, qui & Zagreus fuit vocatus, Iouis & Proserpina filium, Titanes membratim discepsere, enim cor adhuc palpitās attulit.* Hic cū sepultus fuisset, reuixisse fertur integer. Hic Dionysus, qui & Osiris vocatus fuit, multa humano generi vtilia excogitauit, ut dictum est: primus enim colendorum agrorum rationem Aegyptios docuit, ut testatur Dionysius in libro de Situ orbis in his:

τῶ παρασκευάσει ἀριεργίαν γίνεαι ἀδρόων,
εἰ πῶτα βίβτοι δισήματα καλιούει,
πρῶτοι δ' ἰμπερίντοι ἐπιρήματα ἀρότρων,
καὶ σπέρν ἰδυάται ὑπὲρ αὐλακοῖ ἀπλώματα
πρῶτοι δ' ἰγραμμῆσι πόλον διαμετρήματα,
θυμῶ φροσάμιναι λοξὸν δρόμοι ἠελίοιο.

*Ad Nilis ripas habitat clarissima gens, qui
Humana vita statuerunt iura priores:*

Qui primi segetem sulcarunt domere terram;

Qui primi rectis sparserunt semina sulci:

Qui primi caelum sunt certo limite mensi,

Obliguosq; animo salu cinxere meatu.

Atq; Tibullus in libro Elegiarū primo ita eius inuēta percutit:

Primus aratra manu solerti fecit Osiris,

Et teneram ferro sollicitauit humum.

Primus in experta commisit semina terra,

Pomaq; non notu legit ab arboribus.

Hic docuit teneram palu adiungere vitem:

Hic vitridem dura cadere falce comam.

Illu incundas primitiu matur a saporex

Expressa incultu vna dedit pedibus.

Nam & Eschepides in Bacchis omnium propē eorum quae humano generi inuēta fuerunt, vtilissimum vinum putauit, cūm oblivionem omnium malorum, & somni autorem, & tristitiae solatium Bacchum inuenisse dicat, ut ex his patet:

Σιμέλιος γότος

βότρυνος ἰγρέν πέμι ἰῦρι, καὶ σὺν ἰγκατο

ονητιῆς δ' παύς τὸς τελευκίονος βροτῆς

λύκνη ὄται πλιθῶσι ἀμπέλου ρέης,

ὑπὸ πινυλῶν τῶν κατ' ἡμέραν κοκῶν
 δίδωσιν ἅδ' ἰς ἄλλο φάρμακοι πένων.

Semele fatum

Potum vacem repertis mortalibus

Ac protulit: majoris ille nubila

Fugat repletis vinca liquoribus,

Somnusque fit mali diebus singulis

Oblivio: nec pharmacum malo aptum.

Cum vinum igitur inventum mortalibus Dionysus excogitasset, mos fuit apud antiquos ut Bacchi datotis lætitiæ, quem Bonum demonem appellabant, poculum extremum post cenam remotis mensis circumferretur: quod boni demonis dicebant, quia bonus Deus Dionysus illud inuenisset, vel quia cum moderatione sumptus utilis sit & bonus potus. de quo ita meminit Aristophanes in Equitibus;

Μὰ εἰ ἅδ' ἀκροτατοῖαν ἀγαθὸν δ' αἶμονος.

Non per Iovem potum boni sed demonis.

Draco fuit huic Deo propter perspicacitatem inter reptilia dicatus, ut ait Plut. in problematis Symposiacis. Memoria prodidit Lucianus in dialogo Iunonis & Iouis Icarium cæsum fuisse apud Indos, quia cum palmitē & vini faciendi rationem à Baccho didicisset, creditus est primum ab Indis venenum in conuiuio exhibuisse: nam Indi vino primum gustato in insaniam sunt conuersi, ut ait idem in Nigrino. Atq; Plutarchus etiã in eo dialogo, in quo disquiritur ignis ne an aqua sit utilis, vitem ex India in Græciam primum portatam fuisse testatur, cum tamen apud Thebanos primum vitis nata esse dicatur, ut asserit Pausanias in Bœoticis, & inde ad Indos deportata. Neque mirum est sanè cæsum fuisse Icarium propter vinum, cum immoderatus illius vsus non parum oblit mortalibus, secretaque animi aperiat, & in insaniam propè impellat, ut ait Homerus libro 1. Odysseæ in his versibus:

οἶνος γὰρ ἀνώγει

ἡλιός, ὅτ' ἱφίηκε πολυφρονά πιν, μάλ' ἀεῖται

καὶ δ' ἀπαλὸν γιλάσσει, καὶ τ' ὀρχήσασθαι ἀεῖται,

καὶ τι ἔπος προΐακει, ὅπιν τ' ἀβρότον αἶμινον.

Pocula prudentes etiam fecunda choreis

Indulgere iubent, cantareq; voce sonora

Pocula, qua vtiliter tacerentur, multa profari.

Nam

Nam ubi vires corporis, mentemque vini imperium subegerit, multa effutire coguntur homines, ut scripsit in his etiam Theognis:

ἄφρονες ἀνδρῶς ἰμῶς καὶ σῶφρονος αἴσος, ὅταν δὴ
πίπῃ ὑπὲρ τὸ μέτρον, καὶ φανῆται νόσος.

*Prudentis stultisque Viri immoderatus haustus
Vina leuem mentem reddere saepe solent.*

Sed neque hæc sola incommoda vini vltus immodicus affert, verum etiam corpus mirificè labefactat, ut nos scripsimus in nostro libro Aucupij, quem Grecis versibus imparibus ince-
ptum, vbi absolutus fuerit, mittere decreuimus ad doctissi-
mum & sapientissimum RENAOLDVM Ferrarium Praesidem
Comitiarum Parisiensium: quem Senatorem Regium non
solum propter insignem autoritatem diligo mirificè & ob-
seruo, sed multo magis ob singularem eius humanitatem &
sapientiam. Nam cum Orator proximis annis fuisset in sacra
Tridentina synodo, & nuper apud illustrissimum Senatum
Venetum, omnes in his locis eius eruditionem ac sapienter
dicta tanquam oraculi Delphici sunt admirati. Ita verò se ha-
bent carmina quedam:

αἴσος παύματα πολὺς, ὅσῳ καὶ κῦρσις, ἀμύδρῳ δὲ
ἔλαστος ἀγὰρ διητῶνς εὐθὺ κατὰ χεῖρας ἴων.

*Importuna trahunt in tristia tartara Ditiæ
Reclia mortales ira, merumque, Venus.*

Scripsum reliquit Pausanias in Laconicis in monte supra Mi-
gonium, quem locum vocabant Larysium, viam maturam
prius inuentam fuisse: quo in monte ineunte vere dies festos
agitabant in honorem Bacchi. Non minor tamen gratia illi a-
sino habenda est, quem Naupliæ incolæ lapideum crexerunt,
quia putationem vitium adinuenit, quam Baccho, qui vites
tantum ostendit mortalibus: nam nisi vitis cultura & putatio
inuenta fuisset, breui totum id munus erat interitum, aut
inutile futurum. Cum igitur asinus vitis pampinos Naupliæ
abrosisset, farinætorum putationem vtilē esse vitibus ostendit:
quippe cum illa sit arbor omnium cæterarum humidissi-
ma, pluraque gignat ligna superuacanea, tanquam excremen-
ta. Docuit Bacchus etiam mortales mercaturam & naviga-
tionem, ut testari videtur Dionysius in Sira orbis, qui è Phœ-
æcia, & è regione mari rubro propinqua, & navigationem

& astrorum cognitionem profluxisse ait, cum Phœnicis imperaret Bacchus, ut est in his:

τῶν δ' ἀπὸ βῶν γαίης οἱ ἐρυθραῖοι γυλάσσιν
οἱ πρῶτοι θῆσασιν ἐπ' ἰσηύατο θαλάσσης,
πρῶτοι δ' ἰμπερίης ἀλιθίνος ἰμῆσατο,
καὶ βαθυῦν ὑραίνων ἄστρων πέποι ἰφράσασατο.
*Qui rubrum coluere fretum genus inde virorum,
Qui primi sprevere maris ventosq; mimaiaq;
Primi sunt ausi merces committere ponto,
Et cœli cursus servare, & sidera mundi.*

Fertur hic Deus primus omnium mortalium depresso ad sordida quæq; hominum animos ad Deorum cultum erexisse, ut testatur in his Ouid. lib. 3. Fastorum:

*Ante tuos ortus ara sine honore fuerunt
Liber, & in gelidâ herba reperta focus.
Te memorant Gange, totoq;ue Oriente subactis,
Primitias magno seposuisse Ioui.
Cinnamâ tu primus, captivâq;ue thura dedisti.
Deq;ue triumphato viscera tostâ bone.*

Hunc Deum, quem superius semper iuvenem è sententia nonnullorum scriptorum diximus, Elienses barbatulum esse crediderunt, ut ait Pausanias in prioribus Eliacis: qui cum cornutus etiam fingeretur, ad huius imitationem Mimallones cornua suis capitibus alligare consueverunt, ut ait Isacius. ac neq; solum cornutus, sed etiam taurino capite ab antiquis fingebatur, ut idem testatur. Fuit & diuinationum Deus creditus Dionysus, ut in his testatur Euripides in Bacchis:

μᾶντι τε δ' ὁ δ' αἶματι τὸν καὶ γὰρ βακχυσίμου,
καὶ τὸ μακρὸν εἶς, μακτικὴν πόλιν ἔχει.
*Demique viates est: furor nam Bacchicus
Vim & arcinanda ritè plurimam tenet.*

Coronabantur hedera quicunq; Libero patri erant initiati, ut significavit Euripides in Bacchis, ut alij crediderunt, quia parvus Dionysus in illa arbore fuit occultatus, ut verò alij, quia racemos vuatum imitatur, vel quia semper sit viridis & iuuenis, qualis Deus ipse fingebatur, vel quia cum frigida sit arbor natura, ob insitum frigus adiumento sit aduersus ebrietatem. Alij sacram Baccho putarunt, quia Cissus Bacchi comes inter saltandum incommodius cum Satyris perijt, ac Bacchi iussu

fuit